

Sıra Sende

XVII. yüzyılda Osmanlı Devleti'nde, sosyal ve siyasal düzenin bozulması ile askeri gücün zayıflamasında, eğitim ve öğretimin bozulmasının da etkisi olmuştur.

Aşağıdakilerden hangisinin, bu duruma yol açan gelişmelerden biri olduğu ileri sürülemez?

- A) Beşik ulemalığı sisteminin ortaya çıkması
- B) Eğitim kurumlarının dünyadaki bilimsel ve teknolojik gelişmeleri izleyememesi
- C) Medrese eğitiminin akılcılık ve bilimsellikten uzaklaşması
- D) Medreselere alınan öğrencilerde Müslüman olma şartının aranması
- E) Medreselerdeki öğrenci sayısının gelişigüzel artırılması

Sıra Sende

Osmanlı Devleti duraklama dönemine girmesine karşın, kuruluş ve yükselme döneminde izlediği fetih politikasını devam ettirmiştir.

Osmanlı Devleti'nin bu tutumuyla aşağıdakilerden hangisini amaçladığı ileri sürülemez?

- A) Topraklarını genişletmek
- B) Ganimet kazanmak
- C) Güç ve otoritesini devam ettirmek
- D) Yitirdiği topraklarını geri almak
- E) Dış ülkeler arasında saygınlığını korumak

b) DIŞ NEDENLER

- İmparatorluğun doğal sınırlara ulaşması
- Avrupa'daki gelişmelerin izlenememesi
- Güçlü devletlerle karşı karşıya gelinmesi

Not

Duraklama döneminde bazı başarılar kazanılmasına, yeni ülkeler fethedilmesine karşın Osmanlı Devleti'nin eski gücünü kaybetmeye başladığı görülür.

ETKİNLİK - 1

Aşağıda yer alan gelişmeleri duraklamanın iç ve dış nedenleri olarak yanlarındaki kutuları işaretleyerek belirtiniz.

	GELİŞMELER	İÇ NEDEN	DIŞ NEDEN
1.	Beşik ulemalığı sisteminin yaygınlaşması		
2.	Sancak sisteminin kaldırılması		
3.	Rönesans		
4.	Yeniçeri Ocağı'nın bozulması		
5.	Savaş ganimetlerinin azalması		
6.	Coğrafi Keşifler		
7.	Saray masraflarının artması		
8.	Doğal sınırlara ulaşılması		

B) OSMANLI DEVLETİ'NİN DURAKLAMA VE GERİLEME DÖNEMİNDE İZLEDİĞİ DIŞ POLİTİKA

Osmanlılar duraklama döneminde de, yükselme döneminde izledikleri fetih politikasını sürdürmek istemişler, ancak ordudaki bozulmalar ve savaşlardaki başarısızlıklar üzerine bu politikayı terk ederek imparatorluğu koruma çabasına girmişlerdir. Bu çabalar, imparatorluk topraklarının korunmasına yetmediği gibi, Karlofça ve İstanbul Antlaşmalarıyla önemli ölçüde toprak da kaybedilmiştir.

XVIII. yüzyıl başlarında, Karlofça ve İstanbul Antlaşmaları'nda kaybettiği toprakları geri almak isteyen Osmanlı Devleti, bu amaçla Avusturya, Venedik ve Rusya ile savaşlara girişti. Bu savaşlar sonucunda topraklarını geri alamamış, aksine yeni topraklar vererek gerilemek zorunda kalmıştır. Bu politikasını Yaş Antlaşması'na (1792) kadar devam ettiren Osmanlı Devleti, XIX. yüzyıl başlarından itibaren Avrupa'nın güçlü devletleri arasında denge politikası izlemeye başlamıştır.

C) DURAKLAMA DEVRİ PADİŞAHLARI

III. Murat (1574-1595)

Yükselme Devri'nin son, Duraklama Devri'nin ilk padişahıdır.

Döneminde Yeniçeri Ocağı bozulmuştur. Bunun nedeni askerlikle ilişkisi olmayanların ocağa kabul edilmesidir.

Yeniçerilere bu dönemde ayarı düşük akçe ile maaş dağıtıldığı için İstanbul ayaklanmaları çıkmıştır. Yeniçerilerin isteği yerine getirilerek ayaklanma önlenmiştir.

III. Mehmet (1595-1603)

Sancaklarda hizmet görerek tahta çıkan son Osmanlı şehzadesidir.

Kanuni'den sonra ilk defa ordunun başında sefere çıkmış ve Avusturya'ya karşı Haçova Savaşı kazanılmış (1596), Kaniye ve Estergon kaleleri alınmıştır. Haçova Savaşı'ndan kaçan Yeniçeriler Anadolu'da, Celali ayaklanmalarına katılmıştır.

I. Ahmet (1603-1617)

Yürürlükteki saltanat yasasını değiştirmiş, Osmanlı sülalesinden en büyük ve en akıllı kişinin (ekber ve erşed) işbaşına gelmesini sağlamış, kafes usulünü getirerek şehzadelerin sancağa çıkmasını yasaklamıştır.

Bu dönemde Anadolu'da Celali ayaklanmaları nedeni ile çiftbozanların sayısı artmış, köyden kente göç başlamış, devletin tarım ve hayvancılık gelirleri azalmıştır.

I. Mustafa (1617-1618 I. Defa) (1622 -1623 II. Defa)

Osmanlı tahtına iki kez kısa süreli çıkmıştır.

I. Ahmet'in yetişkin oğlu olmadığı için getirilen yasa gereği başa geçmiştir.

II. Osman (Genç Osman) (1618 - 1622)

Hotin kuşatmasındaki başarısızlıklarından dolayı Yeniçeri Ordusu'nu kaldırmayı planlamıştır. Bu nedenle ilk yenilikçi padişahlardan biri olarak kabul edilebilir.

Topluma açılmayı amaçlamış, bu nedenle devşirme cariyeyle evlenmeyip şeyhülislamın kızı ile evlenmiş ve sara-yı halka açmıştır.

Yeniçeriler tarafından Yedikule'de öldürülmüştür. Bu olay Yeniçerilerin disiplinsizliklerine ve siyasi bir güç olarak ortaya çıkmalarına neden olmuştur.

Uyarı

XVII. yüzyılda bütün Balkan Yarımadası dahil olmak üzere Polonya'nın güneyinden Kafkasya'ya; Kuzey Afrika ve Habeşistan'dan Mora'ya ve Dalmaçya kıyılarına kadar olan bölge Osmanlı Devleti'nin denetimindeydi.

Uyarı

I. Ahmet ile beraber uygulamaya başlanan ekber ve erşed sistemi ile taht kavgaları engellenmek istenmiş; ancak şehzadelerin sancağa çıkma usulleri ortadan kalkmıştır.

Sıra Sende

I. Ahmet döneminde taht kavgalarını önlemek için sancağa çıkma usulüne son verilerek, kafes usulü getirilmiş ve Osmanlı ailesinin en yaşlı erkek üyesinin başa geçmesi kuralı (Ekber ve Erşed) uygulanmıştır.

Bu durumun aşağıdakilerin hangisinde değişikliğe neden olduğu söylenebilir?

- A) Yönetim biçiminde
- B) Teokratik yapıda
- C) Şehzadelerin eğitiminde
- D) Askeri yapıda
- E) Ekonomik alanda

Uyarı

Osmanlı Devleti XVII. yüzyıla en geniş sınırlarına ulaşmış olarak girdi. Ancak bir önceki yüzyıldan bu yüzyıla taşan iç ve dış sorunlar devleti zayıflatan başlıca etkenler oldu.

IV. Murat (1623-1640)

Koçibey'e devletin içinde bulunduğu durumu anlamak amacı ile Risale ya da Layiha (Rapor) hazırlatmıştır.

Celali ayaklanmalarını bastırmıştır. İçki, tütün kullanımını yasaklamış, kahvehaneleri kapatmıştır.

Revan ve Bağdat seferlerini düzenleyerek İran ile bugün dahi geçerliliğini koruyan Kasr-ı Şirin Antlaşması'nı yapmıştır.

Sultan İbrahim (1640-1648)

Osmanlı yönetiminin başına deli olarak geçen ikinci padişahdır. İktidarının ilk yıllarında Kemankeş Mustafa sayesinde devlet işleri iyi gitmiştir. Akli dengesi bozuk olduğu için yerine yedi yaşındaki oğlu IV. Mehmet geçmiştir.

IV. Mehmet (1646-1667)

Yedi yaşında başa geçmiştir. Ava meraklı olduğu için Avcı Sultan Mehmet de denir.

Döneminin ilk üç yılı ağalar saltanatı olarak geçmiştir. Vakay-ı Vakvakiye (Çınar Olayı) Ayaklanması bu dönemde çıkmıştır.

Köprülüler bu dönemde bazı koşullarla göreve getirilmiş, önemli işler başarılmıştır.

Avrupalılar, II. Viyana bozgunundan sonra Türkleri Avrupa'dan atmak amacı ile Kutsal İttifak'ı kurmuşlardır. Kutsal İttifak ile yapılan savaşlarda alınan yenilgiler üzerine halkın gösterdiği tepkiler sonucunda tahttan indirilmiştir.

IV. Mehmet'ten sonra 1687-1691 tarihleri arasında II. Süleyman, 1691-1695 tarihleri arasında II. Ahmet başa geçmiştir.

II. Mustafa (1695-1703)

Duraklama Devri'nin son, Gerileme Devri'nin ilk padişahıdır.

Osmanlıların ilk büyük toprak kaybına neden olan Karlofça Anlaşması, II. Mustafa döneminde Amcazade Hüseyin Paşa'nın sadrazamlığı döneminde yapılmıştır.

Edirne Olayı ile saltanattan indirilmiştir.

D) DURAKLAMA DEVRİNDE DIŞ SİYASİ OLAYLAR

Bu devirdeki siyasi olayları dört bölümde incelemek mümkündür.

Osmanlı - İran ilişkileri

Osmanlı - Venedik ilişkileri

Osmanlı - Lehistan ilişkileri

Osmanlı - Avusturya ilişkileri

Sıra Sende

Osmanlı Devleti'nin duraklama dönemine girmesinin nedenlerinden biri de padişah ve devlet adamlarının yetersizliği olmuştur.

Aşağıdakilerden hangisi buna yol açan gelişmelerden biridir?

- A) Şehzadelerin sancağa gönderilmesi uygulamasına son verilmesi
- B) Padişahların ordunun başında sefere çıkmaması
- C) Saray giderlerinin artması
- D) Tımar sisteminin bozulması
- E) Savaşlarda başarısız sonuçlar alınması

OSMANLI - İRAN SAVAŞLARI

Kanuni Sultan Süleyman döneminde 1555'te İran ile yapılan Amasya Antlaşması 1577'de bozuldu. Osmanlı - İran Savaşları aralıklarla 1639 yılına kadar sürdü. Bu savaşlar dört bölümden oluşur.

- a) **1577 - 1590 İran Savaşları:** Şah Tahmasp'ın ölümü üzerine İran'da çıkan taht kavgalarından yararlanmak amacı ile III. Murat'ı, doğudaki valilerin teşvik etmesi üzerine savaş başladı. Sonuçta 1590 yılında **Ferhatpaşa Antlaşması** yapıldı. Bu antlaşma ile Azerbaycan, Gürcistan, Dağıstan toprakları Osmanlılara geçti.

Not

Osmanlı Devleti, Ferhatpaşa Antlaşması ile doğudaki en geniş sınırlarına ulaştı.

- b) **1603 - 1611 İran Savaşları:** I. Ahmet döneminde İran'ın Osmanlı - Avusturya Savaşı'nı fırsat bilerek Osmanlılara saldırmaları ile başladı. İranlılar, Ferhat Paşa Antlaşması ile Osmanlılara verdikleri toprakları 1611 yılında **Nasuh Paşa Antlaşması** ile geri aldılar. Bu anlaşma gereğince İran Osmanlılara yılda 200 deve yükü ipek verecekti.
- c) **1617 - 1618 İran Savaşları:** İranlılar, Nasuhpaşa Antlaşması ile vermeyi taahhüt ettikleri ipekleri vermeyince savaş açıldı. Sonuçta **Serav Antlaşması** yapıldı. İran, Nasuhpaşa Antlaşması'nın gereğini yerine getireceğini kabul etti.
- d) **1622 - 1639 İran Savaşları:** Bu savaş İran'ın Bağdat'ı alması üzerine çıktı. Başlangıçta kötü giden savaşlar IV. Murat'ın Revan ve Bağdat seferleri ile Osmanlıların lehine döndü. Sonuçta 1639 **Kasr-ı Şirin Antlaşması** yapıldı.

Bu antlaşmaya göre;

- * Azerbaycan ve Revan İran'a verildi.
- * Bağdat Osmanlılarda kaldı.
- * Zağros Dağları arada sınır kabul edildi. Bugünkü Türk-İran sınırının ana hatları çizildi.

OSMANLI - VENEDİK SAVAŞLARI

Ege ve Akdeniz'in güvenliği açısından Girit Adası'nın alınması zorunlu idi. Kızlarağası Sümbül Ağa'nın hacca giderken gemilerinin Malta şövalyelerince zapt edilmesi üzerine 1645'te Girit'e çıkartma yapıldı. Venedikliler Çanakkale Boğazı'nı kapadılar. Bozcaada ve Limni'yi aldılar. Sadrazamlığa getirilen Köprülü Mehmet Paşa, Bozcaada ve Limni'yi geri aldı. Venediklileri Çanakkale Boğazı'ndan uzaklaştırdı. Girit'in fethi 24 yıl sürdü. 1669 yılında Fazıl Ahmet Paşa'nın sadrazamlığı sırasında **Girit** alındı. Girit'in alınmasından sonra Osmanlı donanması ihmal edildi.

IV. Murat'ın Bağdat kuşatmasını gösteren temsili resim

Uyarı

Kasr-ı Şirin Antlaşması ile çizilen sınır bugünkü Türkiye - İran sınırını büyük ölçüde belirlemiştir.

Sıra Sende

Osmanlı İmparatorluğu duraklama döneminde;

- Batıda ve doğuda en geniş sınırlara ulaşmıştır.
- Girit Adası'nı alarak Ege ve Doğu Akdeniz'in güvenliğini sağlamıştır.
- Kasr-ı Şirin Antlaşması'yla Bağdat'ı İran'dan geri almıştır.

Bu gelişmeler, Osmanlı İmparatorluğu ile ilgili aşağıdakilerden hangisinin kanıtı olabilir?

- A) Osmanlıların askeri gücünün hâlâ devam ettirdiğinin
- B) Sorunlarını dış destek alarak çözdüğünün
- C) İran ile olan sorunlarının kesin olarak çözüldüğünün
- D) Avrupa'da ekonomik üstünlük kurduğunun
- E) Avrupa'daki gelişmelerden yararlandığının

Hotin Kalesi

Not

Girit Adası 1908'de Yunanistan'a bağlandı. Osmanlı Devleti, 1913 yılında Atina Antlaşması ile Girit'in Yunanistan'a ait olduğunu kabul etti.

OSMANLI - LEHİSTAN SAVAŞLARI

Lehistan 1575 yılında Sokollu Mehmet Paşa'nın sadrazamlığı döneminde Osmanlı himayesine alınmış ve 1587 yılına kadar Osmanlı himayesinde kalmıştı. Duraklama Devri'nde Eflak, Boğdan ve Erdel yüzünden Lehlilerle anlaşmazlık çıktı. II. Osman 1620 yılında Hotin'i kuşattı. Yeniçerilerin kuşatmadaki yetersizliği nedeniyle **Hotin Antlaşması** yapıldı. Lehliler eskiden olduğu gibi Kırım Hanına 40.000 düka altın vergi verecekler ve Osmanlı topraklarına saldırmayacaklardı. Elli yıllık aradan sonra Lehlilerin Osmanlı himayesindeki Ukrayna Kazaklarına saldırımları üzerine IV. Mehmet Lehistan üzerine sefere çıktı. Seferin başarılı olması üzerine 1672 **Bucaş Antlaşması** yapıldı. Bu antlaşma ile Podolya Osmanlılara verildi. Lehistan Osmanlı Devleti'ne her yıl vergi verecekti. Ancak vergi maddeleri Lehistan meclisinin direnmesi sonucu kaldırıldı.

Haçova Savaşı'nı gösteren temsili resim

Not

Bu antlaşma Osmanlıların topraklarına toprak kattıkları son antlaşmadır. Osmanlı Devleti bu antlaşma ile batıdaki en geniş sınırlarına ulaşmıştır.

OSMANLI - AVUSTURYA SAVAŞLARI

a) **1593 - 1606 Avusturya Savaşları**: Bosna Beylerbeyi Hasan Paşa'nın öldürülmesi ile başladı. III. Murat döneminde önce başarısız olundu. III. Murat'ın yerine geçen III. Mehmet'in, ordunun başında sefere çıkması üzerine 1596'da **Haçova Savaşı** kazanıldı ve bazı kaleler alındı. Doğuda İran'la savaşların başlaması, Anadolu'da ise Celali Ayaklanmalarının çıkması üzerine 1606'da **Zitvatorok Antlaşması** yapıldı. Bu antlaşmaya göre savaş sırasında alınan Kanije, Eğri, Estergon kaleleri Osmanlılarda kaldı. Avusturya hükümdarı Osmanlı padişahına eşit sayılacaktı. Avusturya, Osmanlı Devleti'ne artık yıllık vergi vermeyecek, onun yerine bir defaya mahsus savaş tazminatı ödeyecekti.

Not

Bu antlaşma ile Osmanlıların Avusturya üzerinde 1533 yılında İstanbul Antlaşması ile elde ettikleri siyasi üstünlük son buldu.

Köprülü Fazıl Ahmet Paşa

b) **1662 - 1664 Avusturya Savaşları**: Erdel Beyi Rakoçi'nin ayaklanması üzerine IV. Mehmet döneminde çıktı. Sadrazam Köprülü Fazıl Ahmet Paşa Uyvar'ı kuşattı ve aldı. Sonuçta **Vasvar Antlaşması** yapıldı. Bu antlaşma ile Uyvar kalesi alındı ve Avusturya savaş tazminatı ödedi.

- c) **1683 II. Viyana Kuşatması:** Avusturya İmparatoru I. Leopold, Macaristan'ın iç işlerine karışarak mezhep özgürlüğünü engellemeye çalıştı. Bunun üzerine Tökeli İmre başkanlığında ayaklanan Macarlar Osmanlılardan yardım istedi. Sadrazam Merzifonlu Kara Mustafa Paşa Avusturya üzerine sefere çıkarak Viyana'yı kuşattı. Kuşatmanın uzamasının yeniçerilerde isteksizlik yaratması ve Viyana'nın yardımına koşan Leh ordusunun Tuna'yı geçmesini önlemekle görevli Kırım Hanının bu görevini yerine getirmemesi sonucu Osmanlı ordusu yenildi. Ordu, önce Budin'e, daha sonra Belgrat'a kadar çekildi.

II. Viyana bozgunundan sonra papanın girişimiyle **Kutsal İttifak** kuruldu. Osmanlı Devleti, 1683-1699 yılları arasında Kutsal İttifak'a katılan Avusturya, Venedik, Lehistan ve Rusya ile savaştı. Yaptığı savaşlarda yenildi. Bu savaşlar sırasında Padişah II. Mustafa, Osmanlı ordusunun başında sefere çıkmış ancak yenilmiştir. Bir daha Osmanlı padişahları ordunun başında sefere gitmemiştir. On altı yıl süren savaşlardan sonra İngiltere ve Hollanda'nın aracılığı ile Karlofça ve İstanbul Antlaşmaları imzalandı.

Karlofça Antlaşması (1699)

II. Viyana bozgunu sonucunda Kutsal İttifak devletlerinden Avusturya, Venedik ve Lehistan ile imzalanmıştır.

Maddeleri

- * Banat Yaylası ve Temeşvar dışında tüm Macaristan ve Erdel Avusturya'ya verildi.
- * Podolya ve Ukrayna Lehistan'ın oldu.
- * Mora Yarımadası ile Dalmaçya kıyıları Venediklilere bırakıldı.
- * Antlaşma 25 yıl süreli olacak ve antlaşmanın garantörlüğü Avusturya'nın güvencesi altında bulunacaktı.

Karlofça Antlaşması'na göre Osmanlı Devleti'nin Sınırları

Karlofça Antlaşması'nın Önemi

Osmanlı Devleti'nin büyük çapta toprak kaybettiği ilk antlaşmadır. Bu antlaşmadan sonra Sakarya Zaferi'ne kadar (1922) Türkler Avrupa'dan geri çekilecektir. Osmanlılar 1448 II. Kosova Zaferi ile elde ettikleri Avrupa'daki üstünlüklerini yitirmiş, üstünlük Avrupalılara geçmiştir. Orta Avrupa'daki egemenliklerini yitirdiklerinden Katolikler üzerindeki saygınlıklarını yitirmeye başlamışlardır. Osmanlı topraklarını paylaşmaya yönelik ilk uluslararası antlaşmadır. Karlofça Antlaşması ile Duraklama Devri sona ermiş, Gerileme Devri başlamıştır.

II. Viyana Kuşatması'nı gösteren temsili resim

Sultan IV. Mehmed Dönemi'nin ünlü devlet adamlarından Merzifonlu Kara Mustafa Paşa

Uyarı

Karlofça ve İstanbul Antlaşmaları, Osmanlıların büyük çapta toprak kaybettikleri ilk antlaşmalar olarak gerileme döneminin de başlangıcını oluştururlar.

Uyarı

Karlofça Antlaşması, Osmanlı'nın batıda toprak kaybettiği ilk antlaşmadır. Bu antlaşma ile Osmanlı Devleti'nde siyaset değişikliği yaşanmıştır. Daha önceki batıda ilerleme amacının yerini, bundan sonra, kaybettiği toprakları geri alma amacı almıştır. Yapılan bu antlaşma, Osmanlı'nın Avrupa'daki ilerleyişinin durduğunu, hatta gerilemeye başladığını göstermiştir. Bu gerileme, 1921 yılındaki Sakarya Savaşı'na kadar sürmüştür.

Sıra Sende

Karlofça Antlaşması'nın bazı özellikleri şunlardır:

- I. Birçok Avrupa ülkesini ilgilendirmektedir.
- II. Osmanlı Devleti'nde ayaklanmalara zemin hazırlamıştır.
- III. Osmanlı Devleti'nin batıda ilk kez büyük çapta toprak kaybetmesine yol açmıştır.

Bunlardan hangilerinin, Karlofça Antlaşması'nın uluslararası düzeyde önemli bir belge haline gelmesinde daha etkili olduğu ileri sürülebilir?

- A) Yalnız III B) I ve II
C) I ve III D) II ve III
E) I, II ve III

İstanbul Antlaşması (1700)

Karlofça Antlaşması'ndan bir yıl sonra Kutsal İttifak devletlerinden biri olan Ruslarla yapılmıştır.

Maddeleri

- * Azak Kalesi ve çevresi Rusya'ya verilecekti.
- * Rusya İstanbul'da sürekli bir elçi bulunduracaktı.
- * Rusya savaşta aldığı kaleleri geri verecekti.
- * Ruslar Kudüs'ü serbestçe ziyaret edebilecekti.

İstanbul Antlaşmasının Önemi

Bu antlaşma Ruslara güneye inmek için ilk tutunma noktası olan Azak ve çevresini kazandırmıştır. Bu antlaşmadan sonra da Rus tehlikesi her geçen gün biraz daha büyüyerek Osmanlı İmparatorluğu yıkılana dek sürmüştür.

ETKİNLİK - 2

Aşağıdaki açıklamaları okuyup uygun kutucuğu işaretleyiniz. Verilen bilgiler yanlışsa altındaki boşluğa doğrusunu yazınız.

		Doğru	Yanlış
1.	Girit Adası Sadrazam Fazıl Ahmet Paşa döneminde alınmıştır.		
2.	Ferhat Paşa Antlaşması ile Osmanlı Devleti doğuda ulaştığı en geniş sınırdan geri çekilmiştir.		
3.	Osmanlı Devleti'nin II. Viyana Kuşatması başarısızlıkla sonuçlanmış, kutsal ittifak ülkeleriyle savaş başlamıştır.		
4.	Vasvar Antlaşması ile Eğri, Kanije ve Estergon Kaleleri alınmıştır.		
5.	Duraklama döneminde Osmanlı Devleti'nin en çok savaş yaptığı ülke Rusya'dır.		
6.	Osmanlı Devleti Duraklama Devri'nde Batı ile iyi ilişkiler geliştirme politikası uygulamıştır.		
7.	Osmanlı topraklarını paylaşmaya yönelik ilk uluslararası antlaşma Karlofça Antlaşması'dır.		
8.	Bucaş Antlaşması ile Osmanlı Devleti batıda en geniş sınırlara ulaşmıştır.		

ETKİNLİK - 3

Aşağıda Osmanlı Devleti'nin duraklama döneminde imzalanan bazı antlaşmalar ve onlara ait açıklamalar verilmiştir. Antlaşmaların başında bulunan harfi, ilgili olduğu açıklamanın önündeki noktalı bölüme yazarak doğru eşleştirmeyi yapınız.

ANTLAŞMALAR

A.	Kasr-ı Şirin Antlaşması
B.	Ferhat Paşa Antlaşması
C.	Vasvar Antlaşması
D.	Zitvatorok Antlaşması
E.	Hotin Antlaşması
F.	Bucaş Antlaşması
G.	Nasuh Paşa Antlaşması
H.	Karlofça Antlaşması
I.	İstanbul Antlaşması

GELİŞMELER

.....	1.	Osmanlı Devleti, doğuda en geniş sınırlara ulaşmıştır.
.....	2.	Osmanlı Devleti batıda ilk kez büyük çapta toprak kaybetmiştir.
.....	3.	Boğdan, Osmanlı Devleti'ne bağlı kalmıştır.
.....	4.	Bugünkü Türkiye – İran sınırı çizilmiştir.
.....	5.	Osmanlı Devleti, Ferhat Paşa Antlaşması ile aldığı yerleri İran'a geri vermiştir.
.....	6.	Osmanlı Devleti, Avusturya karşısındaki siyasi üstünlüğünü kaybetmiştir.
.....	7.	Uyvar Kalesi, Osmanlılarda kalmıştır.
.....	8.	Osmanlı Devleti, batıda en geniş sınırlara ulaşmıştır.
.....	9.	Azak Kalesi, Rusya'ya bırakılmıştır.

Sıra Sende

Osmanlı Devleti Karlofça Antlaşması'yla Avrupa karşısındaki üstünlüğünü kaybetmiş ve savunma durumuna geçmeye başlamıştır.

Aşağıdakilerden hangisi bu duruma kanıt **olamaz**?

- A) Avrupa'da elçilikler açılması
B) Batı tarzı ıslahatlara başlanması
C) Osmanlı Devleti'ne karşı Avrupa'nın yeniden ittifaklar kurarak saldırıya geçmesi
D) Kaybedilen toprakların geri alınması için saldırıların başlatılması
E) Yeniçeri Ocağı'nda düzenlemeler yapılması

ETKİNLİK - 4

Aşağıda verilen gelişmeleri, bu gelişmelerin meydana geldiği dönemin padişahı ile eşleştiriniz. (Not: Bir padişah dönemine ait birden fazla gelişme olabilir.)

1.

2.

3.

4.

5.

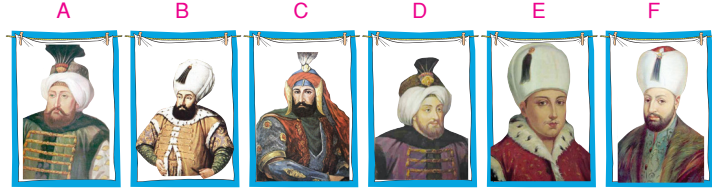
6.

7.

8.

A IV. Mehmet B III. Mehmet C IV. Murat D II. Mustafa E II. Osman F I. Ahmet

Uyarı

II. Viyana bozgunundan sonra Karlofça ve İstanbul Antlaşmaları'yla büyük çapta toprak kaybına uğranması, Osmanlı halkının devlet yöneticilerine olan güvenini sarsmıştı. İstanbul'da çıkan bir ayaklanma ile II. Mustafa tahttan indirilerek III. Ahmet padişah oldu.

E) GERİLEME DEVRİ PADİŞAHLARI

II. Mustafa (1695 - 1703) Duraklama Dönemi'nin son, Gerileme Dönemi'nin ilk padişahıdır. Edirne olayı ile düşürülmüştür.

III. Ahmet (1703 - 1730) - I. Mahmut (1730 - 1754), III. Osman (1754 - 1757)

III. Mustafa (1757 - 1774), I. Abdülhamit (1774 - 1789), III. Selim (1789 - 1807)

III. Selim, Gerileme Devri'nin son, Dağılma Dönemi'nin ilk padişahıdır.

F) GERİLEME DEVRİ SİYASİ OLAYLARI

Osmanlı Devleti açısından XVIII. yüzyıl, bir Osmanlı - Rus mücadelesi yüzyılı olmuştur. Önceleri feodal beylikler halinde yaşayan Ruslar, Altınordu Devleti'nin parçalanmasından sonra güçlenmeye başlamıştır.

XVIII. yüzyıla kadar Avrupa siyasetinde hiçbir etkinliği olmayan Rusların emellerini, Çar I. Petro belirlemiştir.

Bu emeller şunlardır:

- * Karadeniz'e inerek Boğazları ele geçirmek ve sıcak denizlere açılmak
- * Panslavizmi gerçekleştirerek Balkan uluslarını egemenliği altına almak

Rus Çarı I. Petro

Not

Osmanlı - Rus savaşlarının ana nedenleri bu emellerdir. Ruslar amaçlarına ulaşabilmek için kuvvet, din, ırkçılık gibi her yolu denemişlerdir.

OSMANLI - RUS İLİŞKİLERİ PRUT SAVAŞI VE ANTLAŞMASI (1711)**Savaşın Nedenleri**

- * Çar Deli Petro'nun, Osmanlı toprakları üzerindeki emelleri
- * İsveç Kralı Demirbaş Şarl'ın Ruslara yenilerek Osmanlı topraklarına sığınması, Rusların onu takip ederek Osmanlı topraklarına girmeleri
- * Osmanlıların, (1700) İstanbul Antlaşması ile Ruslara kaptırdığı Azak'ı geri almak istemesi
- * Rusların, Eflak, Boğdan, Karadağ ve bazı Sırp beylerini Osmanlılara karşı kışkırtması

Baltacı Mehmet Paşa yönetimindeki Osmanlı ordusu, Rus ordusunu imha etme fırsatı yakalamışsa da kullanamamıştır. Bu duruma, yeniçerilere güvensizlik ve Rus Çarı'nın eşi olan Katerina'nın büyük hediyelerle Baltacı'yı etkilemesi neden olmuştur.

1711 yılında yapılan Prut Antlaşması'na göre;

- * İstanbul Antlaşması ile Rusya'ya bırakılan Azak Kalesi, Osmanlı Devleti'ne geri verilecekti.
- * Ruslar, Lehistan işlerine karışmayacaklardı.
- * Demirbaş Şarl serbestçe ülkesine dönecekti.
- * Ruslar, İstanbul'da devamlı elçi bulunduramayacaklardı.

Not

Kutsal ittifak devletleri ile yapılan savaşlar sonrasında kaybedilen bir toprak ilk defa geri alınmıştır.

OSMANLI - VENEDİK VE AVUSTURYA SAVAŞLARI (1715 - 1718)**Savaşın Nedenleri**

- * Venedik korsanlarının Türk gemilerine saldırımları ve isyancı Karadağlıların Venedik'e sığınması
- * Venedik yönetimindeki Mora Rumlarının tekrar Osmanlı yönetimini istemeleri

Uyarı

Osmanlı Devleti Karlofça Antlaşması ile kaybettiği toprakları geri alabilmek için Rusya, Venedik ve Avusturya ile savaşlar yaptı. Fakat kaybettiği toprakları geri alamadığı gibi yeni topraklar da kaybetti.

Sıra Sende

Osmanlı Devleti gerileme döneminde İsveç ve Lehistan ile zaman zaman işbirliği yapmış ve bu devletlere yardım etmiştir.

Osmanlı Devleti bu devletlerle işbirliğini, aşağıdaki devletlerden hangisinin izlediği politikalara karşı yapmıştır?

- A) İngiltere
- B) Fransa
- C) Prusya
- D) Rusya
- E) Avusturya

Uyarı

Prut Antlaşması, Osmanlıların XVIII. yüzyılda imzaladığı ilk kazançlı antlaşmadır.

Sıra Sende

Osmanlı Devleti'nde I. Mehmet Dönemi'nde başlayan ve 1718 Pasarofça Antlaşması'na kadar süren Osmanlı - Venedik mücadelelerindeki temel neden aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Hristiyan birliğini parçalamak
- B) Akdeniz üstünlüğünü ele geçirmek
- C) Mora'da egemenlik kurmak
- D) Baharat Yolu'nu ele geçirmek
- E) İpek Yolu'nu ele geçirmek

Uyarı

Pasarofça Antlaşması'ndan sonra Osmanlı Devleti, Avrupa'nın askeri ve teknik üstünlüğünü kabul ederek Lale dönemine girmiştir.

Uyarı

Venedik 1797'de Campo Formia Antlaşması ile Avusturya ve Fransa arasında paylaşılmıştır.

Uyarı

Pasarofça Antlaşması'ndan sonra Osmanlı Devleti uzun süre batıda savaş yapmamıştır.

- * Osmanlıların Karlofça Antlaşması ile Venediklilere kaptırdıkları Mora ve Dalmaçya kıyılarını geri almak istemeleri

Venedik'ten Mora geri alınmış, ancak Venedik'ten sonra sıranın kendisine geleceğini düşünen Avusturya, Karlofça Antlaşması'nın garantör devleti olarak Osmanlılara bir nota vermiş ve Mora'nın Venedik'e geri verilmesini aksi taktirde savaş açacağını bildirmiştir. Osmanlıların notayı reddetmesi üzerine Avusturya ile savaş başlamıştır. Venediklilere karşı başarılı olan Osmanlılar, Avusturya'ya **Peterveradin Savaşı**'nda yenilmiştir.

Sonuçta Venedik'le yapılan Pasarofça Antlaşması ile:

- * Mora Yarımadası Osmanlılara geri verilmiştir.

Avusturya ile yapılan Pasarofça Antlaşması ile Temeşvar, Küçük Eflak, Yukarı Sırbistan, Belgrat Avusturya'ya verilmiştir. Böylece Karlofça'dan sonra Avusturya'ya yine toprak verilmiş ve ayrıca Belgrat gibi önemli bir kale kaybedilmiştir. Pasarofça Antlaşması'ndan sonra Osmanlılarda Lale Devri başlamıştır.

Not

Bu savaş son Osmanlı - Venedik Savaşı'dır.

OSMANLI - İRAN SAVAŞLARI (1722 - 1746)

Osmanlılar, Pasarofça Antlaşması ile Avusturya'ya kaptırdıkları toprakları İran'dan alacakları topraklarla telafi etmek istemişlerdir. Hazar Denizi'nin batı kıyıları ile Güney Kafkasya'nın, Rusların eline geçeceği ve böylece güç dengesinin bozulacağı düşüncesi ile iç karışıklıklar içinde bulunan İran'a sefer açılmıştır. Osmanlı - Rus Savaşı çıkmasından endişelenen Fransa'nın araya girmesi üzerine, 1724 yılında İstanbul Antlaşması ile İran toprakları, Rus ve Osmanlılar arasında pay edilmiştir. Bu antlaşma Osmanlı Devleti ile Rusya arasında yapılan ilk dostane antlaşmadır. İran Şahı, bu antlaşmayı tanımayarak Avşar Türklerinin lideri Nadir Han'dan yardım istemiş ve onun yardımıyla topraklarını geri almak amacıyla Osmanlılara savaş açmıştır.

Osmanlılarda Lale Devri sadrazamı olan Nevşehirli Damat İbrahim Paşa, İran'a sefere çıkmayı geciktirince Patrona Halil Ayaklanması çıkmış ve III. Ahmet tahttan indirilerek I. Mahmut padişah olmuştur.

I. Mahmut, İran ile 1732 yılında Ahmet Paşa Antlaşması'nı yaparak 1724 İstanbul Antlaşması ile alınan bazı yerleri geri vermiştir. Ancak Avşar Türklerinin lideri bu antlaşmayı beğenmeyerek ayaklanmış ve İran'da Safevi Hanedanı'na son vererek İran tahtına oturmuştur. Nadir Han ile yeniden savaşlar başlamış ve 1746 yılında Kasr-ı Şirin Antlaşması ile savaşlara son verilmiştir.

1746 yılında ikinci kez imzalanan Kasr-ı Şirin Antlaşması ile 1639'daki Kasr-ı Şirin Antlaşması olduğu gibi kabul edilmiştir. Böylece günümüze kadar devam eden İran barışı gerçekleşmiştir.

OSMANLI - RUS VE AVUSTURYA SAVAŞLARI (1736 - 1739)

Savaşın Nedenleri

- * Rusların Osmanlı toprakları üzerindeki emelleri ve Lehistan'ın içişlerine karışmaları
- * İran savaşları sırasında Osmanlıların yardım istediği Kırım ordusunun, Kafkasya'daki Kabartay Bölgesi'nden geçmesine Rusların engel olmaları

Rusların Kırım'a ve Azak Kalesi'ne saldırımları üzerine Ruslara savaş açılmıştır. Ruslarla Osmanlıların aleyhine daha önce gizli bir antlaşma imzalayan Avusturya da savaşa girmiştir. Bu savaşlarda I. Mahmut tarafından görevlendirilen Humbaracı Ahmet Paşa'nın, orduda yaptığı düzenlemeler sonucu Osmanlılar, Ruslara ve Avusturyalılara karşı başarılar elde etmiştir.

1739 yılında Fransa'nın aracılığı ile Belgrat Antlaşmaları yapılmıştır. Avusturya ile yapılan Belgrat Antlaşması'na göre, Pasarofça Barışı ile kaybedilen Belgrat, Küçük Eflak, Sırbistan ve Bosna'nın kuzeyi Osmanlılara geri verilmiştir.

Rusya ile yapılan Belgrat Antlaşması ile; Azak kalesi yıkılmak koşuluyla Ruslara verilmiş, Rusların Azak Denizi ve Karadeniz'de gemi bulundurmaları yasaklanmış, Rus çarı protokol bakımından Avusturya ve Fransa kralına denk sayılmıştır.

Belgrat Antlaşmalarının Önemi

Belgrat Antlaşmaları, Osmanlıların XVIII. yüzyılda imzaladığı son kazançlı antlaşmalardır. Karadeniz'in bir Türk gölü olduğu son kez bu antlaşma ile kabul edilmiştir. Bu savaştan sonra Rusya Avusturya ile Osmanlılar ise İsveç'le bağlaşma yapmışlardır.

Belgrat Antlaşmalarına katkısı nedeni ile Fransızlara daha önce verilen kapitülasyonlar devamlı hale getirilmiştir. (1740)

OSMANLI - RUS SAVAŞI (1768 - 1774)

Bu savaşın en önemli nedeni Lehistan olaylarıdır. Lehistan'da krallar Diyet Meclisi'nce seçilirdi. Bu nedenle kral seçimi uluslararası bir sorun olur, her devlet kendi adamını kral seçtirmek isterdi. Rusya'nın kendi adayını kral seçtirmek istemesine karşı çıktıkları için, Rusların saldırısına uğrayan Leh milliyetçilerinin Osmanlılara sığınması, bunun üzerine Rusların Türk sınırını aşarak bazı şehir ve kasabaları yakıp yıkması, ayrıca tarihi Rus emellerinin Çariçe II. Katerina tarafından gerçekleştirilmek istenmesi gibi nedenlerle Rusya'ya savaş açılmıştır.

Eflak ve Boğdan'a giren Rus ordusu Osmanlıları yenmiştir. Ayrıca bir Rus donanması tarihte ilk defa Atlas Okyanusu ve Cebelitarık üzerinden Akdeniz'e girmiş ve Mora Rumlarından bir azınlık grubunu ayaklandırmış, ayrıca 1770 yılında Çeşme'de Osmanlı donanmasını yakmıştır. Bu savaş sırasında Lehistan, Rusya'nın önerisi ile Avusturya, Prusya ve Rusya arasında paylaşılmıştır. Böylece Lehistan tarihe karışmıştır. Lehistan, I. Dünya Savaşı'ndan sonra Polonya adı ile tekrar bağımsız bir devlet haline gelmiştir.

Rusların karada ve denizde gösterdikleri başarılar sonucunda 1774 yılında Küçük Kaynarca Antlaşması imzalanmıştır.

Sıra Sende

Osmanlı Devleti, Avusturya ile yaptığı Petervaradin Savaşı'nı kaybedince, Pasarofça Antlaşması'nı imzalamış, bundan sonra Avrupa'daki yeniliklerle yakından ilgilenmeye başlamıştır.

Osmanlı Devleti bu tutumuyla aşağıdakilerden hangisini korumaya çalışmıştır?

- Siyasi gücünü ve toprak bütünlüğünü
- Var olan toplum düzenini
- Gelenek ve göreneklerin gücünü
- Dinin toplum üzerindeki etkisini
- Devletin teokratik yapısını

**Kont de Bonneval
(Humbaracı Ahmet Paşa)**

Azak Kalesi

Uyarı

Belgrat Antlaşması, Osmanlı Devleti'nin XVIII. yüzyılda imzaladığı son kazançlı antlaşmadır.

Çarıçe II. Katerina

Küçük Kaynarca Antlaşması'na göre;

- * Kırım'a bağımsızlık verilecek, Kırım hanları yalnız din bakımından Osmanlı halifesine bağlı kalacaktı.
- * Kırım'daki Kerç, Yenikale, Azak Kalesi, Kabartay Bölgesi, Buğ ve Dinyeper Nehri arasındaki arazi Ruslara verilecekti.
- * Rusların Karadeniz'de donanma bulundurmaları, ticaret gemilerinin boğazlardan serbestçe geçmesi ve Türk karasularında serbestçe ticaret yapması kabul edildi. Fransa ve İngiltere'ye verilen kapitülasyonlar Ruslara da verildi.
- * Osmanlı Devleti Rusya'ya 3 taksitte ödenmek üzere 15 bin kese savaş ödentisi (tazminatı) verecekti.
- * Ruslar, İstanbul'da sürekli elçi bulundurabilecek ve istedikleri yerlerde konsolosluk açabileceklerdi.
- * Osmanlı egemenliği altındaki Ortodoksların haklarını, Ruslar koruyacaktı.

Küçük Kaynarca Antlaşması'nın Önemi

Çok ağır koşullar taşıyan bu antlaşma ile halkı Türk ve Müslüman olan Kırım kaybedildi. Karadeniz bir Türk Gölü olma özelliğini yitirdi. Ruslara Boğazlardan geçiş hakkı verilmekle sıcak denizlere inme olanağı tanındı. Ruslara, Ortodoksları koruma hakkı verilerek Osmanlı Devleti'nin iç işlerine karışmasına ortam yaratıldı. Ruslar ilk kez kapitülasyonlardan yararlandılar. Osmanlılar bu zamana kadar ilk kez savaş ödentisi (tazminat) verdiler.

G) AVRUPA'NIN GELİŞİMİNE SEYİRCİ KALAN OSMANLI

Günümüz Avrupası'nın siyasi, ekonomik, kültürel ve sosyal temelleri, XV. yüzyıldan başlayarak atılmaya başlanmıştır. İnsan hakları ve demokratikleşme çabaları, özellikle İngiltere ve Fransa'nın başını çektiği devletler arasında adeta bir yarış başlatmıştır. Rönesans ve Reform hareketleri Avrupa devletlerinde köklü değişikliklere yol açmaya başlamıştır. Özgür düşünce ve bilim alanındaki çalışmalar devletlerin gelişmelerine katkı sağlarken bir yandan da aralarında bir yarışın oluşmasına zemin hazırlamıştır.

Avrupa devletleri arasında bu dönemdeki en büyük rekabet, coğrafi keşiflerle başlayan sömürge elde etme mücadelesidir. İngiltere, Fransa, İspanya, Hollanda, Portekiz gibi ülkeler yeni ticaret yolları bulabilmek için Afrika, Uzak Doğu, Hindistan, Amerika, Avustralya gibi bölgelere hakim olma amacındaydılar. Ortak çıkar noktaları olduğu için Atlas Okyanusu ve Hint Okyanusu kıyılarındaki limanlar için savaşlar yapmışlardır. Osmanlı Devleti'nin elindeki İpek ve Baharat Yollarından umudunu kesen Avrupa devletleri, alternatif yeni yollar bulmak için uğraşıyordu. Avrupa devletlerinin bu yeni açılım çalışmaları karşısında Osmanlı Devleti etkisiz kalmıştı. Devlet, iç çalkantılar ve dış savaşlar nedeniyle yeni gelişmelerle ilgilenemiyor ve gelişmelerde aktif rol alamıyordu. Bu ilgisizlik Osmanlı Devleti ekonomisini çok olumsuz etkilemiştir.

Rus Donanmasının Çeşme Baskınına Gösteren Temsili Resim

Uyarı

Coğrafi Keşifler sonucu Avrupa ülkeleri yeni pazarlar buldu. Sömürge imparatorlukları ortaya çıktı. İspanyollar Meksika'da, Brezilya dışında bütün Güney Amerika'da ve Filipin Adalarında; Portekizliler Afrika kıyılarında, Endonezya Adalarında ve Brezilya'da sömürgeler elde ettiler.

Coğrafi Keşifler sonucunda Ümit Burnu Yolu'nun bulunması ile, Avrupalıların Hindistan'a ulaşması kolaylaşmıştı. XVI. yüzyıl sonlarında Avrupa devletleri özellikle İngiltere, Fransa ve İspanya bu yolla doğu ticaretini geliştirmişler, birçok şirket kurup gelir düzeyini yükseltmişlerdi. XVII. yüzyılda Avrupa devletleri gelirlerini daha çok artırabilmek için Merkantilizm adı verilen bir düşünce gerçekleştirdiler. Buna göre; bir ülke ne kadar çok değerli madene ve paraya sahipse o oranda zengin sayılıyordu. Bunun için de dış ticarete önem verdiler. Ticaret sayesinde Avrupa'nın gelir düzeyinin yükselmesi aynı zamanda tüketim isteğini de artırdı.

Uzak Doğu malları Akdeniz'e girmeden Atlas Okyanusu kıyılarına ulaşınca buradaki liman şehirleri önem kazanıp, Akdeniz limanları önemini yitirdi. Akdeniz'deki İtalyan şehir devletlerinin ticaret gelirleri azaldı. Osmanlı ticareti de geriledi. Baharat Yolu önemini kaybettiği gibi, İpek Yolu'ndan gelen mallar Avrupa'da eskisi gibi rağbet görmedi. Çünkü kendileri doğrudan Uzak Doğu'ya gidebiliyorlardı. Ayrıca deniz taşımacılığının daha ucuza gelmesi fiyatları düşürdü.

Avrupa'da ticari faaliyetleri kolaylaştırmak için bankacılık ve sigorta şirketleri kuruldu. Kağıt para ve çek kullanılmaya başlandı. Satış mağazaları açıldı. Mal tanıtımlarına önem verilince rekabet anlayışı doğdu. Ekonomik yaşamda özel girişimcilere imkan sağlayan liberalizmin şartları tamamlanmış oldu. Ticaret hayatındaki bu gelişmeler Avrupa devletlerinin pazar arayışına girmelerine ve sömürgeler kurmalarına neden oldu. Avrupa'nın ticaret ve sömürgeler sayesinde zenginleşmesi Sanayi İnkılabı'nın gerçekleşmesinde önemli bir etken oldu. Sanayi geliştikçe pazarların ve hammadde kaynaklarının önemi daha da arttı.

Ekonomik bakımdan kalkınmaya önem veren Avrupa'da bir yandan da mezhep çatışmaları sürüyordu. Reform hareketleri sonucu, Avrupa'da mezhep birliğinin bozulması, Otuz Yıl Savaşları'nın başlamasına neden oldu (1618 - 1648).

Kutsal Roma Germen (Alman) İmparatoru II. Ferdinand, Protestanlığı ortadan kaldırmak için İspanya ile birlik oluşturdu ve diğer Avrupa devletlerine savaş açtı. İsveç, Danimarka, Hollanda, Fransa ve Protestan Alman prenslikleri ile yapılan bu savaştan Kutsal Roma Germen İmparatorluğu yenik ayrıldı. Sonuçta Kutsal Roma Germen İmparatorluğu dağıldı. İspanya'nın gücü kırıldı.

Kutsal Roma Germen İmparatorluğu'na karşı savaşan Fransa ise güçlendi. Kutsal Roma Germen İmparatorluğu'ndan toprak alan Fransa kralları, merkezi yapılarını daha da sağlamlaştırdılar. Hatta 1643'te Fransız kralı olan XIV. Lui, "Devlet demek ben demektir." sözü ile mutlakiyetçilik anlayışını Fransa'da katı bir biçimde uyguladı. Mezhep savaşları sonunda imzalanan Westfalya Barışı ile Avrupa'da yeni devletler ortaya çıktı.

Uyarı

Ümit Burnu ve Macellan Boğazı yollarının bulunması dünya ekonomisine etki etti. Baharat ve İpek Yolu önemini kaybetti. Akdeniz limanları eski önemini kaybederken, Atlas Okyanusu kıyısındaki limanlar (Lizbon, Bordo, Anvers, Londra) önem kazandılar. Amerika'dan Avrupa'ya bol miktarda altın ve gümüş geldi. Servetin esası toprakken, altın ve gümüş oldu. Kara ticaret yolları, deniz yolları ile rakebet edemedi.

Uyarı

Coğrafi Keşifler sonucu dünya ticaret yollarının değişmesi, Osmanlı ekonomisini olumsuz yönde etkiledi. Bu durum Osmanlı Devleti'nin ihracatının ve gümüş gelirlerinin azalmasına neden oldu. Keşfedilen yerlerden Avrupa'ya taşınan altın ve gümüşün, Osmanlı ülkesine girmesi, paranın değer kaybetmesine yol açtı.

Uyarı

Westfalya düzeni ile birlikte Avrupa, Ortaçağ'dan modern zamanlara geçiş yapmıştır. Bugün sıklıkla kullandığımız egemenlik, sınırlar, başka bir devletin iç işlerine karışmama gibi kavramlar Westfalya düzeninin bir getirisi olmuştur.

İsviçre ve Hollanda bu antlaşma ile bağımsız oldular. Protestanlar eşit haklara kavuştular. 1648 **Westfalya Antlaşması** dünya tarihindeki en önemli dönüm noktalarından biri oldu. Otuz Yıl Savaşları'nı sona erdiren bu antlaşmayla başta Avrupa olmak üzere dünya düzeni temelden değişmeye başladı. Kutsal Roma Germen İmparatorluğu'nun gücünü sınırlayarak Avrupa'daki ulus devlet algısını ortaya çıkardı. Dini özgürlükler tanındı ve din politikadaki önemini yitirmeye başladı. Laiklik anlayışının temelleri atıldı. Bu barış ile, egemenlik ilkesi tanındı. Antlaşmayı yapan taraflar, diğerlerinin toprak bütünlüğüne saygı göstermeyi ve iç işlerine karışmama'yı kabul ediyordu. Bağımsız devletler anakarası olan modern Avrupa böylece doğmuş oldu.

ETKİNLİK - 5

Asyadaki cümlelerde boş bırakılan yerleri uygun kelimeler kullanarak doldurunuz.

Otuz Yıl Savaşları

Uyarı

Westfalya Barışı sonucunda prensliklerin üzerindeki imparator baskısı fiilen ortadan kalkmıştır. Bu gelecek dönemlerde evrilerek devletlerin egemenliği ve selfdeterminasyon esasları prensibinin başlangıcı olmuştur. Aynı şekilde devletler arası yasal eşitlik ve bir devletin iç işlerine başka bir devletin karışmasının önüne geçilmiştir. Diplomasiye ortak kazanım döneminin başlangıcı da Westfalya Antlaşması'na dayanmaktadır.

1. Osmanlı Devleti en geniş sınırlarına döneminde ulaşmıştır.
2. Osmanlı Devleti ile arasındaki temel sorun mezhep ayrılığıdır.
3. Antlaşması Osmanlıların topraklarına toprak kattığı son antlaşmadır.
4. İran'la imzalanan Antlaşması ile bugünkü Türkiye - İran sınırı büyük ölçüde belirlenmiştir.
5. II. Viyana kuşatmasında başarısız olduğu için sadrazam idam edilmiştir.
6. Belgrat Antlaşmalarında arabuluculuk yaparak kapitülasyonlara süreklilik kazandırmıştır.
7. Küçük Kaynarca Antlaşması ile bağımsızlık verilmiştir.
8. Avrupa'da mezhep savaşları sonunda imzalanan Barışı, modern devletler hukukunun ortaya çıkışında önemli rol oynamıştır.
9. Osmanlı Devleti'nin Akdeniz ve Karadeniz hakimiyetinin zayıflaması ve gümrük gelirlerinin azalmasında etkili olmuştur.

ÇÖZÜMLÜ TEST

1. Aşağıdakilerden hangisi, Osmanlı İmparatorluğu'nun duraklamasına yol açan dış nedenler arasında **yer almaz**?

- A) Ticaret yollarının yer değiştirmesi
- B) Osmanlı Devleti'nin çok uluslu bir devlet olması
- C) Avrupa devletlerinin Osmanlılara karşı birlikte hareket etmesi
- D) İmparatorluğun doğal sınırlarına ulaşması
- E) Avrupa'nın bilim ve teknik alanda ilerlemesi

2. Osmanlı Devleti'nde I. Ahmet Dönemi'nden itibaren şehzadelerin sancaklara çıkma usulü kaldırılmış, yerine kafes usulü denilen, şehzadelerin sarayda yetiştirilmesi yöntemi getirilmiştir.

Bu uygulamanın, aşağıdakilerden hangisi üzerinde etkili olduğu ileri sürülemez?

- A) Şehzadelerin devlet yönetimi ile ilgilerinin kesilmesi
- B) Devlet otoritesinin eski gücünü yitirmesi
- C) Devlet işlerine saray kadınlarının ve görevlilerinin karışması
- D) Fetih politikasının hızlanması
- E) Padişahların yetersiz olması

3. Osmanlı Devleti'nde XVII. yüzyılda sık sık sadrazam değişikliği olmuş, çoğu hatir ve gönülle ya da rüşvet ve iltimasla bu makama geldiğinden, sarayı memnun etmeye çalışmıştır.

Bu durum, doğrudan aşağıdakilerden hangisinin bozulmasına yol açmıştır?

- A) Eğitimin
- B) Maliyenin
- C) Yönetimin
- D) Ordunun
- E) Ekonominin

- 4. – Uzun süren savaşlara girilmesi
- Yeniçeri sayısının artması
- Tımar sisteminin bozulması

Osmanlıların duraklama döneminde ortaya çıkan yukarıdaki gelişmelerin ortak sonucu aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Ordunun güç yitirmesi
- B) Ülke ekonomisinin ve maliyenin bozulması
- C) Eğitim sisteminin yeniden düzenlenmesi
- D) Tarımsal üretimin azalması
- E) Ticaretin gelişmesi

5. Yeniçerilerin Hotin Seferi'ndeki disiplinsiz davranışları üzerine II. Osman, Yeniçeri Ocağı'nı kaldırmaya karar vermiş; ancak onun bu düşüncesi, yeniçeriler tarafından tahttan indirilerek öldürülmesine yol açmıştır.

Bu duruma bakılarak, Yeniçeri Ocağı ile ilgili;

- I. Siyasi otorite üzerinde etkili olduğu
 - II. Devletin içte ve dışta gücünü sarstığı
 - III. "Ocak devlet içindir." anlayışından vazgeçtiği
- yargılarından hangilerine ulaşılabilir?**

- A) Yalnız I
- B) Yalnız II
- C) Yalnız III
- D) I ve II
- E) I, II ve III

6. 1533 Barışı'nda Avusturya arşidükünün Osmanlı sadrazamına denk sayılması ile Avusturya'ya diplomatik açıdan üstünlük sağlayan Osmanlı Devleti, bu üstünlüğünü aşağıdaki antlaşmalardan hangisiyle kaybetmiştir?

- A) Zitvatorok
- B) Pasarofça
- C) Vasvar
- D) Zıftovi
- E) Belgrad

7. Küçük Kaynarca Antlaşması'nın aşağıdaki maddelerinden hangisinin, Rusya'ya Osmanlı Devleti'nin iç işlerine karışma olanağı sağladığı savunulabilir?

- A) Kırım halkının dinsel yönden Osmanlı Devleti'ne bağlı kalması
- B) Kapitülasyonlardan yararlanma hakkını elde etmesi
- C) Kutsal yerleri serbestçe ziyaret etme hakkını elde etmesi
- D) Osmanlı Devleti'nden savaş tazminatı alması
- E) Osmanlı topraklarındaki Ortodoksları koruma hakkını elde etmesi

8. Fransa, Osmanlı Devleti'nin imzaladığı aşağıdaki antlaşmalardan hangisinde, diplomatik aracılık yapmasının karşılığı olarak kapitülasyonların devamlı olmasını elde etmiştir?

- A) Karlofça
- B) Berlin
- C) Belgrad
- D) Paris
- E) Küçük Kaynarca

9. Kırım, Küçük Kaynarca Antlaşması ile bağımsızlık kazanmıştır.

Halkının çoğunluğu Türk - İslam olan Kırım'a Rusya'nın bağımsızlık kazandırmasının nedeni aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Osmanlı Devleti'ne karşı Kırım'da bir ayaklanma çıkarmak istemesi
- B) Yapılan savaşta Kırım Hanlığı'nın Rusya'yı desteklemesi
- C) Kırım'daki Türk - İslam nüfusunu eritmek istemesi
- D) Akdeniz'e inmek için gerekli ortam ve koşulları hazırlamak istemesi
- E) Kırım Hanlığı'nın Rusya'dan yardım istemesi

10. Osmanlı Devleti'nin XVIII. yüzyılın başlarında Venedik, Avusturya ve Rusya ile yaptığı savaşlardaki amacı, aşağıdaki politikaların hangisini gerçekleştirmeye yöneliktir?

- A) Mevcut topraklarını koruma
- B) Kaybettiği toprakları geri alma
- C) Yeni fetihlerle genişlemeyi sürdürme
- D) Balkanlardaki milliyetçi ayaklanmaları önleme
- E) Devletler arası çıkar çatışmalarından yararlanma

11. Osmanlı Devleti'nin duraklama devrinde gerçekleştirdiği aşağıdaki fetihlerden hangisi diğerlerinden **daha uzun** sürmüştür?

- A) Girit
- B) Kanije
- C) Estergon
- D) Podolya
- E) Uyvar

12. XVIII. yüzyıl sonlarından itibaren Osmanlı Devleti'nin batılı devletlerle siyasal ilişkilerini yönlendiren **en önemli** etken aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Kültürel yapısı
- B) Jeopolitik konumu
- C) Ekonomik durumu
- D) Kapitülasyonlar
- E) Siyasal yapısı

13. Aşağıdakilerden hangisi Osmanlı Devleti'nin XVIII. yüzyılda kaybettiği topraklar arasında **yer almaz**?

- A) Kırım
- B) Belgrad
- C) Azak
- D) Mora
- E) Arnavutluk

ÇÖZÜMLER

1. A, C, D ve E seçeneklerinde yer alan bilgiler, Osmanlı Devleti'nin duraklamasına yol açan dış nedenlerdir. Ancak, Osmanlı Devleti'nin bünyesinde farklı milletleri barındıran kozmopolit bir yapıya sahip olması dış neden değil, iç nedendir.

YANIT B

2. Sancağa çıkma geleneğine son verilerek, yerine kafes usulünün getirilmesiyle şehzadeler yönetim deneyimi ve tecrübe kazanamamış; dolayısıyla bu durum padişahların yetersiz kalmasına, devlet otoritesinin eski gücünü yitirmesine ve saray kadınlarının devlet işlerine karışmasına yol açmıştır. Ancak, fetih politikasının hızlanmasının bu durumun yarattığı bir sonuç olduğu söylenemez.

YANIT D

3. Osmanlı Devleti'nde sık sık sadrazam değişikliği yapılması ve çoğunun rüşvet ve iltimasla göreve gelmesi öncelikle yönetimin bozulmasında etkili olmuştur.

YANIT C

4. Osmanlı Devleti'nde duraklama döneminden itibaren savaşların uzun sürmesi ve başarısızlıkla sonuçlanması, tımar sisteminin bozulması ve dolayısıyla tımarlı sipahi sayısının azalması ile birlikte devletin paralı asker alma durumunda kalıp yeniçeri sayısını artırması ülke ekonomisinin ve maliyenin bozulmasında etkili olmuştur.

YANIT B

5. Verilen açıklamaya bakılarak, Yeniçeri Ocağı'nın bozulduğu ve "Ocak devlet içindir" anlayışından vazgeçerek "Devlet ocak içindir" anlayışını benimsediği, siyasi otorite üzerinde etkili olduğu ve devletin içte ve dışta gücünü sarstığı yargılarına ulaşılabilir.

YANIT E

6. Zitvatorok Antlaşması'nda Avusturya arşidükünün Osmanlı padişahına denk sayılmasıyla, Osmanlı Devleti 1533 Barışı ile Avusturya karşısında elde ettiği siyasi üstünlüğü kaybetmiştir.

YANIT A

7. Rusya'nın Küçük Kaynarca Antlaşması ile Osmanlı topraklarındaki Ortodoksları koruma hakkını elde etmesi Rusya'ya Osmanlı Devleti'nin iç işlerine karışma olanağı sağlamıştır.

YANIT E

8. Fransa, Osmanlı Devleti'nin Rusya ve Avusturya ile imzaladığı Belgrad Antlaşmalarında arabuluculuk yaparak kapitülasyonlara süreklilik kazandırmıştır.

YANIT C

9. Rusya'nın Küçük Kaynarca Antlaşması ile Kırım'a bağımsızlık kazandırmasının amacı, Akdeniz'e inmek için gerekli ortam ve koşulları hazırlamak istemesidir.

YANIT D

10. Osmanlı Devleti'nin gerileme döneminde Venedik, Avusturya ve Rusya ile yaptığı savaşların amacı, Karlofça ve İstanbul Antlaşmaları ile kaybettiği toprakları geri almaktır.

YANIT B

11. Osmanlı Devleti'nin duraklama döneminde gerçekleştirdiği Girit kuşatması 24 yıl sürmüştür. Kuşatmanın bu kadar uzun sürmesi Osmanlı Devleti'nin eski gücünde olmadığını göstergesidir.

YANIT A

12. XVIII. yüzyıl sonlarından itibaren Osmanlı Devleti'nin batılı devletlerle siyasal ilişkilerini yönlendiren en önemli etken jeopolitik konumu olmuştur. Osmanlı Devleti, Avrupa devletlerinin, kendi toprakları üzerindeki çıkar çatışmalarından yararlanarak bu devletlerden biriyle savaşırken diğerlerinin yardımını almış ve denge politikası uygulamıştır.

YANIT B

13. Kırım, Belgrad, Azak ve Mora Osmanlı Devleti'nin XVIII. yüzyılda kaybettiği topraklardır. Ancak, Arnavutluk I. Balkan Savaşı sırasında 1912'de kaybedilmiştir.

YANIT E

YAZILI OLUYORUM

1. XVII. yüzyılda Osmanlı Devleti'nin yönetiminde görülen bozulmalar nelerdir? Açıklayınız.

2. XVII. yüzyılda devlet otoritesinin zayıflamasında padişahların rolünü belirtiniz.

3. Osmanlı Devleti'nin duraklamasına yol açan dış etkenler nelerdir? Belirtiniz.

4. Kasr-ı Şirin Antlaşması kimler arasında imzalanmıştır? Önemi açıklayınız.

5. Zitvatorok Antlaşması'nın önemi nedir? Açıklayınız.

6. Rusya "sıcak denizlere ulaşma" amacını gerçekleştirmek için Osmanlı Devleti'ne karşı hangi politikaları geliştirmiştir? Açıklayınız.

7. II. Viyana yenilgisinden sonra oluşturulan kutsal ittifaka hangi devletler katılmıştır? Yazınız.

8. Küçük Kaynarca Antlaşması'nın Osmanlı Devleti açısından taşıdığı önemi açıklayınız.

9. Coğrafi Keşifler sonrası ticaret yollarının değişmesinin Osmanlı Devleti'ne etkileri neler olabilir? Açıklayınız.

10. XVIII. yüzyılda Osmanlı Devleti hangi devletlerle savaşmıştır? Yazınız.

1. Karlofça ve İstanbul Antlaşmalarının getirdiği sıkıntılarla XVIII. yüzyıla giren Osmanlı Devleti, 1711'de Prut Antlaşmasıyla Rusya'dan Azak Kalesi'ni; 1715 - 1718 yılları arasında Venediklilerle yapılan savaşların sonunda Mora ve Dalmaçya kıyılarını geri almıştır.

Bu bilgiye dayanarak, aşağıdaki yargılardan hangisine ulaşılabilir?

- A) Rusya topraklarını genişletme siyasetinden vazgeçmiştir
B) Osmanlı Devleti kaybettiği toprakları geri alma politikası izlemiştir.
C) Osmanlı Devleti'ne karşı uluslararası destek artmıştır.
D) Venedik, Osmanlı hakimiyetine girmiştir.
E) Balkanlarda ulusalcı ayaklanmalar çıkmıştır.

2. Osmanlı İmparatorluğu'nun duraklamasına yol açan dış nedenlerden bazıları şunlardır:

- I. Ticaret yollarının yer değiştirmesi
II. Avrupa'nın bilim ve teknikle ilerlemesi
III. Avrupa devletlerinin Osmanlılara, birlikte karşı koyması

Bunlardan hangilerinin, devletin gelir kaynaklarının azalmasında doğrudan etkili olduğu söylenebilir?

- A) Yalnız I B) I ve II C) I ve III
D) II ve III E) I, II ve III

3. Osmanlı Devleti'nde XVII. yüzyılda görülen;

- I. Bazı ulema çocuklarına, küçük yaşta müderrislik unvanı verilmeye başlanması
II. Okutulmakta olan bazı pozitif bilimlerin terk edilmesi
III. Nakilci ve ezbere dayalı eğitimin önem kazanması

uygulamalarından hangilerinin, medreselerin bozulmasında etkili olduğu söylenebilir?

- A) Yalnız I B) I ve II C) I ve III
D) II ve III E) I, II ve III

4. Küçük Kaynarca Antlaşması'nın;

- I. Kırım'a bağımsızlık verilecek, Kırım hanları yalnız dini bakımdan halifeye bağlı kalacaklardır.
II. Ruslar İstanbul'da sürekli elçi bulundurabilecek ve istedikleri yerlerde konsolosluk açabileceklerdir.
III. Osmanlı egemenliği altındaki Ortodoksların haklarını Ruslar koruyacaklardır.

maddelerinden hangilerinin, Osmanlı Devleti'nin egemenlik haklarını kısıtlayıcı nitelikte olduğu söylenebilir?

- A) Yalnız I B) Yalnız II C) I, II ve III
D) I ve III E) Yalnız III

5. Osmanlı Devleti, Kanuni döneminde Rodos Adası'nı, II. Selim döneminde Kıbrıs Adası'nı bir yılda ele geçirirken, duraklama döneminde Girit Adası'nı 24 yıllık bir kuşatmadan sonra ancak ele geçirebilmiştir.

Bu bilgilere göre varılabilecek en doğru yargı aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Girit halkı Osmanlı Devleti yönetimine girmek istememektedir.
B) Girit, Anadolu'ya Kıbrıs ve Rodos'tan daha uzaktır.
C) Osmanlı Devleti Girit'in fethine gereken önemi vermemiştir.
D) Duraklama döneminde Osmanlı ordu ve donanması eski gücünü kaybetmiştir.
E) Girit'in savunması Kıbrıs ve Rodos'tan daha kolaydır.

6. Osmanlı Devleti XVII. yüzyılda eski gücünü kaybetmiş, devletin kurumlarında ve idari yapısında ciddi anlamda bozulmalar yaşanmıştır.

Bu durumun ortaya çıkmasında aşağıdakilerden hangisinin doğrudan bir etkisi yoktur?

- A) Padişah ve devlet adamlarının yetersizliği
B) Sancağa çıkma geleneğinin kaldırılması
C) Atamaların rüşvet ve iltimasla yapılması
D) Saray görevlilerinin yönetime karışmaları
E) Egemenlik hakkının hanedanın kız çocuklarına tanınmaması

7. Osmanlı Devlet'nin II. Viyana Kuşatması'nda başarısız olması, Avrupa'da büyük bir sevinç yaratmıştır. Bu olay Türkleri Avrupa'dan atmak için Papa'nın çabaları ile Osmanlı Devleti'ne karşı bir ittifakın kurulmasına yol açmış; bu ittifaka Avusturya, Lehistan, Venedik, Malta ve Rusya katılmıştır. **Bu bilgiye dayanarak, aşağıdaki yargılardan hangisine ulaşamaz?**

- A) Osmanlı Devleti'nin askeri gücü azalmıştır.
- B) Balkanlarda milliyetçi ayaklanmalar çıkmıştır.
- C) Siyasi gelişmelerde din belirleyici bir rol oynamıştır.
- D) Osmanlı Devleti'nin Avrupa'daki genişlemesi durmuştur.
- E) Avrupa'da Osmanlı Devleti'ne karşı güçlü bir ittifak kurulmuştur.

8. Osmanlı Devleti ile Rusya arasında imzalanan İstanbul Antlaşması'yla Rusya'ya Azak Kalesi verilmiş ve İstanbul'da elçi bulundurma hakkı tanınmıştır. Ayrıca bu antlaşma, Rusya'nın Ortodoksların koruyuculuğunu üstlenmesine de zemin hazırlamıştır.

Bu bilgiye dayanarak;

- I. Rusya, Karadeniz'e inme yolunda önemli bir adım atmıştır.
- II. Rusya'ya Osmanlı Devleti'nin içişlerine karışma olanağı doğmuştur.
- III. Osmanlı Devleti denge politikası izlemiştir.

yargılarından hangilerine ulaşılabilir?

- A) Yalnız I
- B) Yalnız II
- C) I ve II
- D) I ve III
- E) I, II ve III

9. Rus Çarı Petro, XVIII. yüzyıldan itibaren ülkesinin süper bir güç olabilmesi için bazı politikalar üretmiş ve bunları uygulamaya çalışmıştır.

Buna göre,

- I. Boğazları ele geçirmek,
- II. sıcak denizlere inmek,
- III. ekonomik çıkarlar elde etmek

amaçlarından hangilerinin Rusya'nın bu politikasına yönelik olduğu söylenebilir?

- A) Yalnız III
- B) I ve II
- C) I ve III
- D) I, II ve III
- E) II ve III

10. Rusya'nın XVIII. yüzyıldaki temel politikası, Karadeniz'e egemen olarak, Boğazları ele geçirmek ve buradan sıcak denizlere inmek şeklinde belirginleşmiştir.

Bu bilgiye dayanarak, aşağıdaki yargılardan hangisine ulaşamaz?

- A) Osmanlı topraklarına yönelik tehditler artmıştır.
- B) Rusya yayılcı bir politika izlemeye başlamıştır.
- C) Boğazların stratejik önemi artmıştır.
- D) Osmanlı Devleti ile Rusya arasındaki ilişkiler gerginleşmiştir.
- E) Rusya, Balkanlardan çekilme kararı almıştır.

11. **Tanım:** Merkezi otorite; ülkenin her yerinde devlet gücünün ve kurallarının etkin bir şekilde uygulanmasıdır.

Durum: Osmanlı Devleti'nde XVII. yüzyılda Anadolu'da ve uzak eyaletlerde yerel güçler ortaya çıkmış ve bunlar halka baskı yapmaya başlamıştır.

Buna göre, tanım ile durum arasında bağlantı kurulduğunda, aşağıdaki yargılardan hangisine ulaşılabilir?

- A) XVII. yüzyılda devlet otoritesi zayıflamıştır.
- B) Saltanat sisteminden vazgeçilmiştir.
- C) Osmanlı Devleti içte ve dışta güç kazanmıştır.
- D) Devlet, ayanların varlığını tanımıştır.
- E) İmparatorluk doğal sınırlarına ulaşmıştır.

12. XVIII. yüzyılın ikinci yarısındaki Rus yayılcılığı, başta Kırım olmak üzere Karadeniz'in kuzeyi ile Kafkasya'da yaşayan Müslümanların Osmanlı ülkesine sığınmasına neden olmuştur.

Bu bilgiye dayanarak;

- I. Osmanlı ülkesindeki Müslüman nüfus oranı artmıştır.
- II. Osmanlı Devleti yayılcı bir politika izlemiştir.
- III. Bağımsız devletlerin sayısı artmıştır.

yargılarından hangilerine ulaşamaz?

- A) Yalnız I
- B) Yalnız II
- C) Yalnız III
- D) I ve II
- E) II ve III

1. Duraklama Dönemi'nde Avusturya ile imzalanan Zıttorok Antlaşması'nda "Avusturya kralı Kutsal Roma Germen İmparatoru olarak kabul edilecek ve protokol bakımından Osmanlı padişahına eşit sayılacaktır." maddesi yer almıştır.

Böyle bir maddenin kabul edilmesinde aşağıdakilerden hangisinin etkili olduğu söylenemez?

- A) Doğuda uzun süredir İran ile savaşıyor olmasının
B) Medrese eğitiminin bozulmuş olmasının
C) Orduda disiplin ile ilgili sorunların yaşanmasının
D) Osmanlı Devleti'nin Avrupa'ya karşı eskisi gibi etkin bir siyaset izleyememesinin
E) Anadolu'da Celali İsyanları ile uğraşılmasının

2. Duraklama döneminde şehzadeler yönetim deneyimi ve tanınma fırsatı bulamadan tahta geçmişlerdir.

Bu durumun nedeni aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Şehzadelerin aldıkları eğitimin yetersiz olması
B) Şehzadelerin ordu ile savaşlara götürülmemesi
C) Valide sultanların yönetime egemen olması
D) Şehzadelerin sancaklarda görevlendirilmesi uygulamasının kaldırılması
E) Devlet adamlarının sık sık değiştirilmesi

3. I. Ümit Burnu Yolu'nun keşfedilmesi
II. Osmanlı mali yapısının bozulması
III. Osmanlı Devleti'nin gümrük gelirlerinin azalması
Osmanlı Devleti'ni ilgilendiren yukarıdaki gelişmelerin gerçekleşme sırası aşağıdakilerin hangisinde doğru olarak verilmiştir?

- A) I, II, III B) II, I, III C) I, III, II
D) II, III, I E) III, II, I

4. I. Osmanlıların denge politikasına geçmesi
II. Tımar sisteminin bozulması
III. Batılıların yeni ticaret yolları bulmaları
IV. Balkan toplumlarının bağımsızlık amacıyla ayaklanmaları
V. Osmanlı Devleti'nin merkezi yönetiminin zayıflaması

Yukarıdakilerden hangileri, Osmanlı Devleti'nin duraklama devrine girmesinin nedenleri arasında yer almaz?

- A) III ve V B) I ve IV C) II ve V
D) II ve IV E) I ve III

5. Osmanlı Devleti'nde aşağıdaki gelişmelerden hangisi, Kapıkulu Ordusu'nun bozulmasının yarattığı sonuçlardan çok, nedenini oluşturur?

- A) Devşirme yasasına uyulmaması
B) İç huzursuzluğun yaygınlaşması
C) İstanbul ayaklanmalarının çıkması
D) Sık sık taht değişikliklerinin yaşanması
E) Savaşlardan yenilgiyle ayrılması

6. Osmanlı Devleti'nin tarım alanındaki düzenlemeleri, yükselme döneminde Avrupa'ya örnek olmuş; ancak duraklama dönemiyle birlikte tarım alanında da ciddi bir çözüme görülmeye başlanmıştır.

Bu durumun nedenleri arasında, aşağıdakilerden hangisi yoktur?

- A) Devlet otoritesinin zayıflamasından dolayı köylülerin tefecilerin eline düşmesi
B) Celali isyanlarının tarımsal faaliyetleri engellemesi
C) İltizam sisteminin yaygınlaşmaya başlaması
D) Tımar sisteminin bozulması
E) Sanayileşmenin başlaması

7. Osmanlı Devleti açısından XVIII. yüzyıl bir Osmanlı - Rus mücadelesi yüzyılı olmuştur.

Bu mücadeleye;

- I. Rusya'nın sıcak denizlere inmek istemesi
- II. Osmanlı Devleti'nin topraklarını genişletmek istemesi
- III. Avrupalı devletlerin iki ülkeyi birbirine karşı kışkırtması

durumlarından hangilerinin neden olduğu söylenebilir?

- A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III
D) I ve III E) I, II ve III

8. XVIII. yüzyıl başlarında Rus Çarı Petro Rusya'nın siyasetini şöyle belirlemiştir:

- I. Boğazları elde etmek
- II. Kırım'ı ele geçirerek Karadeniz'e açılmak
- III. Balkanlardaki Ortodoks Slavları himaye altına almak
- IV. Akdeniz'e açılmak

Bu politikalarından hangilerinin Fransız İhtilâli sonrasında Panslavizm idealine dönüştüğü söylenebilir?

- A) Yalnız I B) Yalnız III C) II ve III
D) II ve IV E) III ve IV

9. 1768 - 1774 Osmanlı - Rus Savaşı sonucunda Küçük Kaynarca Antlaşması imzalanmıştır.

Bu antlaşmanın aşağıda verilen özelliklerinden hangisi Osmanlı Devleti'nin Rusya'ya kapitülasyon verdiğinin kanıtıdır?

- A) Kırım'a bağımsızlık verilmesi
- B) Rusların, savaş sırasında işgal ettiği Ege adalarını Osmanlı Devleti'ne geri vermesi
- C) Rusların, Osmanlı limanlarında serbestçe ticaret yapabilmeleri
- D) Osmanlı Devleti'nin Rusya'ya savaş tazminatı ödemesi
- E) Rusların Karadeniz'de donanma bulundurabilmesi

10. İstanbul'un fethinden sonra Ortodoks Patrikhanesi'nin egemenliği Osmanlı Devleti'ne geçmiş, ancak XVIII. yüzyıl sonlarından itibaren Osmanlı Devleti Ortodoksları birleştiren güç olma özelliğini kaybetmiştir.

Bu özelliğin aşağıdaki devletlerden hangisine geçtiği söylenebilir?

- A) Avusturya B) İtalya C) Rusya
D) Sırbistan E) Lehistan

11. Küçük Kaynarca Antlaşması'nın;

- I. Osmanlı Devleti Rusya'ya savaş tazminatı ödeyecektir.
- II. Rusya Osmanlı topraklarında istediği yerde konsolosluk açacaktır.
- III. Osmanlı Devleti'nden ayrılan Kırım dini açıdan halifeye bağlı kalacaktır.

hükümlerinden hangilerinin, Rusya'nın Osmanlı Devleti'nin iç işlerine müdahale etmesini kolaylaştırdığı savunulabilir?

- A) Yalnız I B) I ve II C) Yalnız III
D) Yalnız II E) II ve III

12. Aşağıda verilenlerden hangisinde, I. olayın II. olaya ortam hazırladığı savunulamaz?

	I. Olay	II. Olay
A)	Rusya'nın Karadeniz'de donanma buldurması	Osmanlı Devleti'nin Karadeniz güvenliğini yitirmesi
B)	Rusya'ya kapitülasyonların verilmesi	Osmanlı ekonomisinin düzelmesi
C)	Kırım'a bağımsızlık verilmesi	Osmanlı Devleti'nin Müslüman bir bölgeyi kaybetmesi
D)	Rusya'ya savaş tazminatı ödenmesi	Osmanlı Devleti'nin ekonomik ve siyasi açıdan güç kaybetmesi
E)	Rusya'nın Osmanlı Devleti'ndeki Ortodoksların haklarını koruması	Osmanlı Devleti'nin iç işlerine karışılması

2. ÜNİTE

DEĞİŞİM ÇAĞINDA AVRUPA VE OSMANLI

- AVRUPA'DA BİLİM VE TEKNİK ALANDAKİ GELİŞMELER
- COĞRAFİ KEŞİFLER
- RÖNESANS HAREKETLERİ
- REFORM HAREKETLERİ
- AYDINLANMA ÇAĞI
- AVRUPA'DAKİ GELİŞMELERİN OSMANLI DEVLETİ'NE ETKİLERİ
- XVII. YÜZYIL ISLAHATLARI
- XVIII. YÜZYIL ISLAHATLARI

AKILLI HARİTAM

DEĞİŞİM ÇAĞINDA AVRUPA VE OSMANLI

● Bilim ve Teknik Alandaki Gelişmeler

● Coğrafi Keşifler

● Rönesans Hareketleri

● Reform Hareketleri

● Aydınlanma Çağı

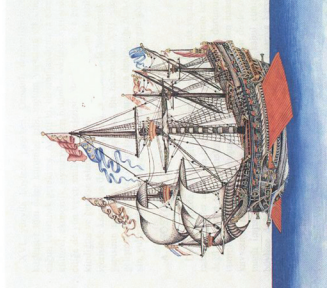

● Avrupa'daki Gelişmelerin Osmanlı Devleti'ne Etkileri

● İstanbul İsyanları

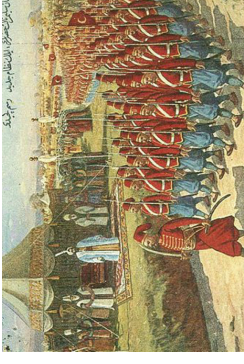
● Celali İsyanları

● Eyalet İsyanları

● XVII. Yüzyıl İstisatları

● XVIII. Yüzyıl İstisatları

DEĞİŞİM ÇAĞINDA AVRUPA VE OSMANLI

Yeniçağ siyasi, toplumsal, kültürel ve ekonomik bakımdan günümüz Avrupası'nın temelini atıldığı bir dönemdir. İstanbul'un Türkler tarafından fethinden (1453) Fransız İhtilali'ne kadar (1789) süren bu dönemde Avrupa'da önemli gelişmeler olmuştur. Feodalite (derebeylik) rejimi yıkılmış, merkezi devletler kurulmuş, mutlak krallıklar güçlenmiştir. Bilim ve teknikte önemli ilerlemeler sağlanmıştır.

A) BİLİM VE TEKNİK ALANDAKİ GELİŞMELER

Haçlı Seferleri sırasında ve sonucunda doğudaki bilgilerin Avrupa'ya ulaşması bilim ve teknikte gelişmelere neden olmuştur.

Barutun Ateşli Silahlarda Kullanılması: İlk kez Çinliler tarafından kullanılan barut, Haçlı Seferleri sırasında Avrupa'ya geçmiş, daha sonra top ve tüfeklerde kullanılmıştır. İstanbul'un fethi, topun savaşlardaki önemini kanıtlamıştır. Barutun ateşli silahlarda kullanılması ve topun icadı ile Avrupa'da feodalite rejimi yıkılmış, mutlak krallıklar güçlenmiştir. Böylece Avrupa'nın siyasi yapısı değişmiştir.

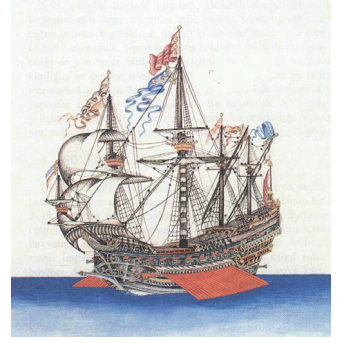
Pusulanın Geliştirilmesi ve Gemicilik Sanatının İlerlemesi: Çinliler tarafından kullanılan pusula, Haçlı Seferleri sırasında Avrupa'ya geçmiştir. Kristof Colomb, pusulanın sapma açısını düzeltmiş, böylece denizciler okyanuslara açılma olanağına kavuşmuşlardır. Haçlı Seferleri sırasında Müslümanlardan yeni gemi yapım teknikleri öğrenen Avrupalılar, okyanuslara dayanıklı gemiler inşa etmişlerdir. Pusula ve gemi yapım tekniğindeki gelişmeler coğrafi keşiflerin yapılmasını sağlamıştır.

Kağıt ve Matbaanın Geliştirilmesi: İlk defa Çinliler, daha sonra Türkler ve Müslüman Araplar tarafından kullanılan kağıt ve matbaa Haçlı Seferleri sırasında Avrupa'ya geçmiştir. Avrupalılar paçavradan ucuz kağıt elde etmişler ve Alman Jan Gutenberg ise matbaayı geliştirmiştir. Bu sayede kitaplar çok sayıda basılmış ve Avrupa'da fikir hayatı gelişmiştir. Bu gelişmeler ise Rönesans ve Reform Hareketlerini doğurmuş ve yaygınlaşmasını sağlamıştır.

B) COĞRAFİ KEŞİFLER

Coğrafya Keşiflerinin Nedenleri

- * Pusula ve gemicilik sanatındaki gelişmeler
- * Coğrafya bilgisinin artması ve hurafelere inanmayan cesur gemicilerin yetişmesi
- * Doğu ülkelerinin zenginliği ve buralara gitmek için Avrupalıların yeni yollar aramaları
- * Geleneksel ticaret yollarının (İpek ve Baharat Yolu), Osmanlıların eline geçmesi
- * Haçlı Seferlerinden sonra siyasi açıdan güçlenen krallıkların arasındaki ekonomik rekabet
- * Avrupalıların, Avrupa kıtasından çıkıp dünyayı tanımak ve Hıristiyanlığı yaymak istemeleri

Uyarı

Coğrafi keşifler için yola çıkanların gerçek amacı Hindistan ve Çin'e gidecek yeni yollar bulmaktır.

Sıra Sende

Haçlı Seferleri sırasında Avrupalıların öğrendiği,

Barut: Feodalite (Derebeylik) nin yıkılmasına,

Pusulula: Coğrafi keşiflerin yapılmasına,

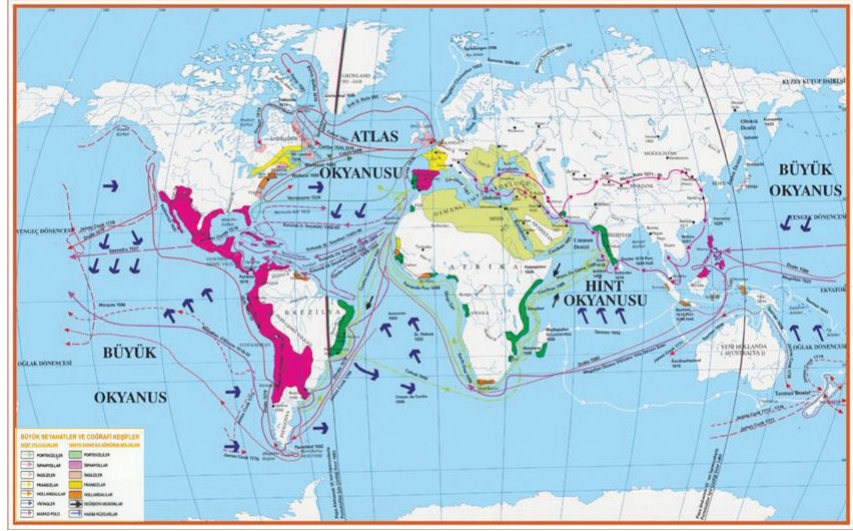
Kağıt ve Matbaa: Rönesans ve Reform hareketlerinin yaşanmasına neden olmuştur.

Buna göre, teknik gelişmelerin Yeniçağ Avrupası'nda hangi alanda geliştirici bir etki yaptığı ileri sürülemez?

- A) Merkeziyetçi yönetim
- B) Kilisenin saygınlığı
- C) Deniz ticareti
- D) Bilimsel çalışmalar
- E) Güzel sanatlar

Macellan

Yapılan Keşifler

Hindistan Deniz Yolu'nun Bulunması:

Portekizli Bartelme Diaz, gemisinin sürüklenmesi sonucu Ümit Burnu'nu bulmuştur. (1487) Portekizli Vasco de Gama ise Ümit Burnu'nu dolaşarak Hindistan'a ulaşmıştır. (1498) Böylece Hint ticareti Portekizlilerin eline geçmiş; ancak daha sonra bu yolu İngiltere'ye kaptırmışlardır.

Amerika Kitası'nın Keşfi:

Müslüman coğrafyacıların dünyanın yuvarlak olduğunu öğrenen Kristof Colomb hep batıya gidilerek Hindistan'a ulaşacağına inanıyordu. İspanya kralının desteği ile çıktığı keşif gezisi sonucu Hindistan sandığı Amerika Kitası'na ulaşmıştır. Ancak yeni bir kıta olduğunu anlayamamıştır. (1492) 1507 yılında ise İtalyan Denizci Americo Vesputi, Colomb'un gittiği yerlerin yeni bir kıta olduğunu keşfetmiştir.

Dünyanın Dolaşılması:

Kutsal Roma-Germen İmparatoru Şarlken'in yardımı ile dünya yolculuğuna çıkan Macellan, Filipinlere varmış; ancak yerliler tarafından öldürülünce Del Kano seyahati tamamlamış ve dünyanın yuvarlak olduğunu ispatlamıştır. (1519-1522)

ETKİNLİK - 1

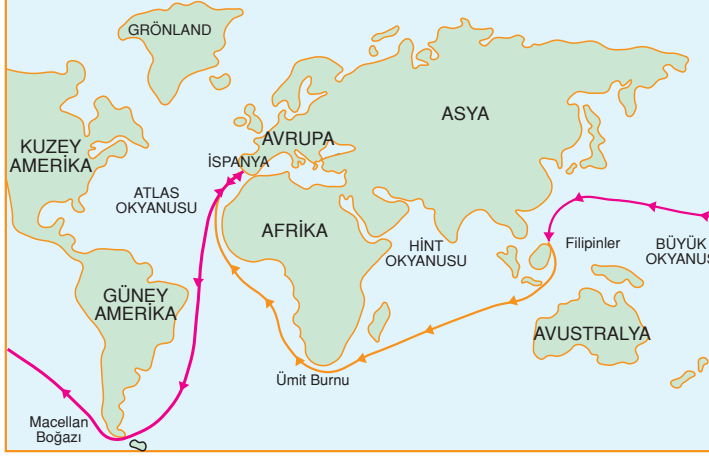
Aşağıda verilen gelişmeleri gerçekleştiren isimleri yanındaki boşluklara yazınız.

1. Ümit Burnu'nu keşfeden →
2. Hindistan'a ilk kez deniz yoluyla ulaşan →
3. Dünya'nın yuvarlak olduğunu ispat eden →
4. Amerika kıtasını keşfeden →

Coğrafya Keşiflerinin Sonuçları

Siyasi Sonuçları:

İspanya ve Portekiz tarafından keşfedilen yerlerde sömürge imparatorlukları kurulmuştur. Böylece sömürgecilik ve Afrika'dan Amerika'ya köle ticareti başlamıştır.

Macellan ve Del Cano'nun Dünya Turu

Ekonomik Sonuçları:

Akdeniz limanları önem kaybetmiştir. Atlas Okyanusu kıyısındaki limanlar önem kazanmıştır. Keşfedilen yerlerdeki değerli madenlerin Avrupa'ya taşınması ile toprak değer kaybetmiştir. Yeni ticaret yollarının bulunması ile kara ticaret yolları olan İpek ve Baharat Yolu önem kaybetmiş, Avrupa'da zenginliğin kaynağı değişmiştir. Toprağın yerini ticaret ve değerli maden almıştır (Merkantilizm). Bu durum Türk ve İslam dünyasını ekonomik olarak olumsuz etkilemiştir. Burjuvazi, ekonomik olarak güçlenirken soylular servetlerini kaybetmeye başlamışlardır.

Bilimsel Sonuçları:

Zenginleşen burjuvazi içinde sanat ve edebiyattan zevk alan, sanatçıları koruyan "Mesen" adı verilen bir sınıf ortaya çıkmıştır. Bu da Rönesans Hareketlerinin doğmasına neden olmuştur. Coğrafya bilgisi ilerlemiştir.

Dini Sonuçları:

Coğrafya Keşifleri sonunda Dünya'nın yuvarlak olduğunun ispatlanması o güne kadar dünyanın düz olduğunu savunan Papa ve Kiliseye olan güveni sarsmıştır. Bu durum Reform Hareketlerinin nedenlerinden birini oluşturmuştur. Ayrıca Avrupa dışında Hıristiyanlık dini yayılmıştır.

Türk-İslam Dünyası Açısından Sonuçları:

Avrupa'ya çok yarar sağlayan Coğrafya Keşifleri Türk-İslam alemine büyük zararlar vermiştir. İpek ve Baharat yollarının önemini kaybetmesi, Türk ve İslam dünyasının bu yollardan elde ettiği kazancın ortadan kalkmasına ve yoksullaşmasına neden olmuştur.

Vasco de Gama

Kristof Colomb

Uyarı

Rönesans hareketleri Haçlı Seferleri ve Coğrafi Keşiflerin doğal bir sonucudur.

Sıra Sende

Coğrafi Keşifler'e kadar dünyanın düz olduğu sanılırken, keşiflerden sonra dünyanın yuvarlak olduğu anlaşılmıştır.

Bu durum aşağıdakilerden hangisini gösterir?

- A) Dünya ekonomik sisteminin değiştiğini
- B) Coğrafya bilgisinin ilerlediğini
- C) Hıristiyanlık dininin dünyadaki eski önemini yitirdiğini
- D) Ticaretin yerini tarımın aldığını
- E) Uluslararası kültür birliğinin oluştuğunu

Uyarı

Coğrafi Keşifler Avrupa'nın din ve düşün yaşamında büyük değişmelere neden olmuştur. Ayrıca keşfedilen yerlere Avrupa'dan yapılan göçlerle Avrupa uygarlığı yeni bir yayılma alanı bulmuştur.

Sıra Sende

Önceleri İtalya'da başlayan Rönesans Hareketleri zamanla Avrupa'daki diğer ülkelerde de etkili olmuştur.

Bu durumun Avrupa ile ilgili olarak aşağıdakilerden hangisinin göstergesi olduğu savunulabilir?

- A) Kültürel etkileşim yaşandığının
- B) Ortak bir siyasi sistem kurulduğunun
- C) Güçlü devletlerin güçsüz devletler üzerinde baskı oluşturduğunun
- D) Sanata bilimsel çalışmalardan daha çok önem verildiğinin
- E) Yeni ekonomik modellerin ortaya çıktığının

ETKİNLİK - 2

Aşağıda verilen gelişmelerden Coğrafi Keşifler'in nedeni olanlarının yanındaki neden kutucuğunu, sonucu olanlarının yanındaki sonuç kutucuğunu işaretleyiniz.

		Neden	Sonuç
1.	Gemicilik bilgisinin artması		
2.	Sömürge imparatorluklarının kurulması		
3.	Avrupa'da değerli maden rezervinin artması		
4.	Kıtalararası göç hareketlerinin artması		
5.	Kralların maceraperest denizcileri desteklemesi		
6.	Doğunun zenginliklerinin Avrupalılar tarafından ele geçirilmek istenmesi		
7.	Avrupa'da güzel sanatlar ve bilime ilgi duyan mesen sınıfının oluşması		
8.	İpek ve Baharat Yolu'nun önemini yitirmesi		
9.	Pusulanın sapma açısının hesaplanması		
10.	Kıtalar ve kültürler arası etkileşimin artması		

C) RÖNESANS HAREKETLERİ

Kelime anlamı olarak "yeniden doğuş" demek olan Rönesans, Yeniçağ'da Avrupa'da sanat, bilim ve edebiyat alanındaki değişiklikler ve gelişmelerdir. Rönesans Hareketleri önce İtalya'da başlamış, sonra diğer Avrupa ülkelerine yayılmıştır.

Rönesans'ın Nedenleri

- * Haçlı Seferleri sonucunda, İslam dünyası ile doğudaki bilimsel ve teknolojik gelişmelerin batıya geçmesi
- * Eski Yunan ve Roma Uygarlığı'na ait eserlerin incelenmesi ve değerlendirilmesi
- * Coğrafi Keşifleri sonucu Avrupa'da sanat ve edebiyattan zevk alan Mesen adlı bir sınıfın ortaya çıkması ve yazar ile sanatkarların korunması
- * Kağıdın ucuzlaması ve matbaanın geliştirilmesiyle yeni düşüncelerin yayılması
- * XV. ve XVI. yüzyıllarda üstün yetenekli, sanat, düşünce ve bilim adamlarının yetişmesi

Rönesans dönemine ait bir mimari yapı

- * Ortaçağ güzel sanatlarının Yeniçağ başlarında olgunlaşması
- * İstanbul'un fethi üzerine Bizans'taki bazı bilgilerin İtalya'ya göç ederek eski Yunan dilini Avrupalılara öğretmeleri ve eski eserleri tanıtmaları

Rönesans'ın İtalya'da Başlamasının Nedenleri

- * Coğrafi konumu nedeni ile İlkçağ'dan beri doğu ve batı kültürleri ile ilişkide olması
- * İlkçağ'dan beri denizcilikle uğraşması sonucu ekonomik olarak gelişmesi
- * Siyasal birlikten yoksun olan İtalya'daki devletlerde özgür düşünce ortamının bulunması
- * Hıristiyanlığın Katolik mezhebinin merkezi olan Roma'nın burada bulunması ve Hıristiyanların bağışları ile zenginleşen kilisenin sanatçıları koruması
- * İtalya'da eski Yunan, Helen ve Roma Uygarlığı'nın izlerinin devam etmesi
- * Müslümanların İspanya (Endülüs) ve Sicilya'daki medreseleri ile ilişki kurmaları

Rönesans'ın İtalya'dan Avrupa Ülkelerine Yayılma Nedenleri

- * İtalya'nın dini ve kültürel merkez olması nedeni ile Roma'ya birçok dini ziyaretçi ve öğrenci gelmesi ve Rönesans'ın etkisinde kalarak ülkelerine dönmeleri
- * Doğu-batı ticaretinde Avrupa'nın İtalya'ya bağlı olması
- * 1494-1559 yılları arasında yapılan İtalya Savaşları sırasında İtalya'daki gelişmelerden, Avrupa'daki kral, komutan ve askerlerin etkilenmeleri

AVRUPA ÜLKELERİNDEKİ RÖNESANS HAREKETLERİ

İtalya:

İtalya'da Rönesans, hümanizma ile başlamış ve kendisini ilk önce edebiyat alanında göstermiştir. XIV. yüzyılda Hümanizma, Dante ve Bocaccio ile başlamıştır. Bunlara öncüler adı verilmiştir. İtalya'da edebiyattan sonra Rönesans Hareketleri resim, mimarlık ve heykeltıraşlık alanında devam etmiştir.

Fransa:

Fransa'da Rönesans Hareketleri "Eğitim" alanında başlamıştır. Fransa Kralı tarafından "Kolej de Frans" açılmış ve eski Yunan, Latin ve İbrani dilleri öğrenilmiştir. Antik çağ eserleri bilimsel yönden incelenmiş ve antikçağ kurumları araştırılmıştır.

Almanya:

Almanya'daki Rönesans Hareketleri "Reform" ile başlamıştır.

Rönesans Hareketleri, İngiltere ve İspanya'da edebiyat, Polonya'da ise bilim alanında başlamıştır.

Boccaccio

William Shakespeare

Sıra Sende

Yeniçağ Avrupa sanatçıları, sanat eserlerini tasarlarken hayal gücünü ve özgür düşüncüyü de geliştirmiştir. Bu durum Avrupa'da sanatın ve bilimin gelişimine yol açmıştır. Örneğin Rönesans sanatçısı Leonardo da Vinci teknik resim ve helikopter çizimleri yapmıştır.

Buna göre;

- I. Rönesans dönemindeki sanat anlayışının bilime kaynaklık ettiği,
- II. Leonardo da Vinci'nin çok yönlü bir sanatçı olduğu,
- III. Bilimsel gelişmelerin yaşandığı

durumlarından hangilerinin geçerli olduğu söylenebilir?

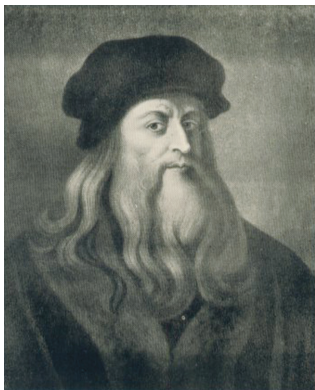
- A) Yalnız I B) Yalnız II
C) I ve II D) II ve III
E) I, II ve III

Uyarı

Rönesans hareketleri sonucunda düşünce özgürlüğü yolunda büyük adım atıldı. Uyanma çağı açıldı.

Mona Lisa

Leonardo Da Vinci

Rönesans'ın Sonuçları

- * Avrupa ülkelerinde bilim, teknik, sanat ve edebiyatta hızlı bir gelişme olmuştur.
- * Skolastik düşünce yıkılmış, pozitif düşünce yaygınlaşmıştır. (Bilimsel düşünce gelişti, bilim rönesansı doğdu.)
- * Kilise ve din adamları eleştirilmiştir. Bu durum Reform Hareketlerini başlatmıştır.
- * Avrupa'da Roman ve Gotik tarzları yerine mimaride simetrik binalar yapılmıştır.
- * Avrupa'da halk sınıfları arasında zenginlik, yoksulluk farkı belirginleşmiştir.
- * Ulusal diller, ulusal edebiyat gelişmiştir.

D) REFORM HAREKETLERİ

XVI. yüzyıl Avrupası'nda önce Almanya'da başlayan, daha sonra diğer Avrupa ülkelerine yayılan ve Hıristiyanlığın Katolik mezhebinde yapılan düzenlemelere Reform Hareketleri denir.

Reform'un Nedenleri

- * Katolik Kilisesi'nin bozulması ve din adamlarının Endüljans kağıdı satarak halkın günahını bağışlaması
- * Toprakların büyük kısmının kilisenin elinde olması
- * Rönesans Hareketleriyle pozitif düşüncenin egemen olması
- * Matbaanın yaygınlaşması ile Hümanizma ve Rönesans düşüncesinin yayılması
- * İncil'in Latince'den diğer Avrupa dillerine çevrilmesi

Reform düşüncesi önce Almanya'da Martin Luther tarafından ortaya atılmıştır. Martin Luther, 95 maddelik bir bildiri ile Alman Kilisesi'nin uygulamalarına ve Endüljans satışına karşı çıkmıştır. Kutsal Roma Germen İmparatoru Şarlken'in bir yönetim altında toplamaya çalıştığı Alman prensleri bu birleşmeye karşı çıktıkları için Martin Luther'i desteklemişlerdir. Şarlken, Diyet Meclisi'ni toplayarak Reform Hareketlerinin yalnızca yayıldığı yerlerde sınırlı kalmasına dair bir karar almıştır. Bu karar Luther'i destekleyenlerce protesto edilerek yeni bir mezhep kurulmuştur. Bu yeni mezhebe "Protestanlık" adı verilmiştir. Alman prensleri ile Şarlken arasında süren mezhep savaşları sonucunda 1555 yılında **Ogsburg Antlaşması** imzalanmıştır.

Bu antlaşmaya göre:

- * Protestanlık mezhebi resmen tanınmıştır.
- * Alman prensleri istedikleri mezhebi seçmek ve kendi halkına kabul ettirmek konusunda serbest olmuşlardır.
- * Prenslerinin seçtiği mezhebi kabul etmeyenlerin başka yerlere göçüne izin verilmiştir.

Fransa'da Reform Hareketlerini Kalven başlatmış, şiddetli çatışmalar sonucunda 1598'de **Nant Fermanı** ile mezhep özgürlüğü tanınmıştır. Bu mezhebe Kalvenizm adı verilmiştir. İngiltere'de Reform Hareketleri doğrudan kral tarafından başlatılmıştır. Kral VIII. Henry, Papa ile arası açık olduğundan İngiliz Kilisesi'ni Papadan ayırarak kendi denetimine almış ve Anglikanizm mezhebini kabul etmiştir. Bu mezhep Katolikliğe en yakın mezheptir. İskoçlar, Kalvenizm mezhebine Presbiteriyen adını vermişlerdir.

Örnek:

Reform Hareketleri sırasında Almanya'da imzalanan Ogsburg Antlaşması ile Protestanlık resmen tanınmıştır.

Bu durumun, Almanya'da,

- I. Katolik birliğinin bozulması
- II. İnanç özgürlüğü yolunda gelişmelerin olması
- III. Kilisenin toplumdaki etkisinin artması

gelişmelerinden hangileri üzerinde etkili olduğu ileri sürülebilir?

- A) Yalnız I B) Yalnız III C) I ve II
D) II ve III E) I, II ve III

Çözüm:

Ogsburg Antlaşması ile Protestanlık'ın Almanya'da resmen tanınması ile inanç özgürlüğü yolunda önemli bir gelişme yaşanmış ve Katolik birliği bozulmuştur. Ancak, kilisenin toplum üzerindeki etkisi artmamış, tam tersi azalmıştır.

Yanıt C

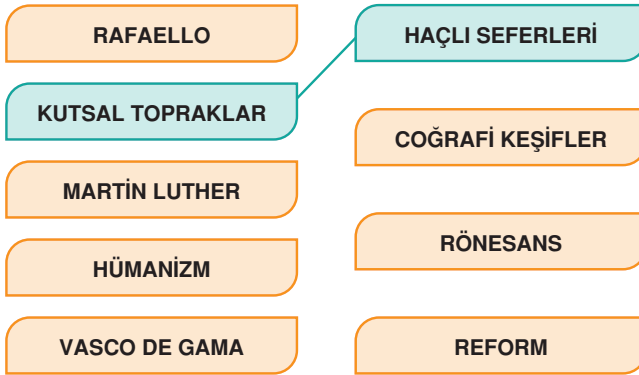
Martin Luther

Luther'i Wittenberg Kilisesi'ne bildirisini asarken gösteren temsili resim

ETKİNLİK - 3

Aşağıda verilen kavram ve kişileri ilgili oldukları gelişme ile eşleştiriniz.

Reform Hareketlerinin Sonuçları

Yeni mezheplerin ortaya çıkması ile Avrupa'da mezhep birliği bozulmuş ve mezhep savaşları çıkmıştır. Papanın etkisi azalmış, kilisenin malları yağmalanmış, Katolik Kilisesi varlığını koruyabilmek amacıyla kendisini ıslah etmiş ve Cizvit Tarikatı'nı kurarak Katolik mezhebini yaymaya çalışmıştır. Katolik Kilisesi yeni mezheplerle mücadele etmek için Fransa ve İspanya'da engizisyon mahkemeleri kurmuştur. Bu mahkemeler sayesinde Fransa, İspanya, Portekiz, Avusturya, Polonya, Macaristan ve Güney Amerika'da Katolik mezhebi kalmıştır. Okullar kilisenin de-

Sıra Sende

Yeniçağ'da Avrupa'da,

- I. din ve mezhep birliğinin parçalanması,
- II. skolastik düşüncenin yerini pozitif düşünceye bırakması,
- III. kilise mallarının yağmalanması,
- IV. yeni kıtaların ve ticaret yollarının bulunması

sonuçlarından hangilerinin Osmanlı Devleti'ni olumsuz yönde etkilediği söylenebilir?

- A) I ve II B) I ve III
C) II ve III D) II ve IV
E) III ve IV

Sıra Sende

Yeniçağ Avrupası ile ilgili aşağıda verilenlerden hangisinde I. olayın sonucunun II. olayın meydana gelmesinde etkili olduğu söylenemez?

	I. Olay	II. Olay
A)	Barutun ateşli silahlarda kullanılması	Feodalite rejiminin güç kazanması
B)	Pozitif bilimlerin gelişmesi	Skolastik düşüncenin etkisini kaybetmesi
C)	Pusulanın geliştirilmesi	Yeni yerlerin keşfedilmesi
D)	Reform Hareketleri'nin yaşanması	Avrupa'da mezhep birliğinin bozulması
E)	Mesen sınıfının ortaya çıkması	Sanatın ve sanatçının değerinin artması

netiminden alınmış "Laik" bir öğretim sistemi kurulmuştur. Kilisenin kültür üzerindeki baskısı kalkınca bilimsel düşünce doğmuş, skolastik düşünce son bulmuştur. Kralların otoritesi artmış, halk adına mezhep seçimi yapan krallar dini lider durumuna gelmiştir.

Osmanlı İmparatorluğu'nda Yaşayan Hıristiyanlar ve Reform

Osmanlı İmparatorluğu'nda Müslüman olmayan halkın büyük çoğunluğu Hıristiyandı. Hıristiyanlara din ve inanç konusunda özgürlük tanınmış, geniş haklar verilmişti.

Avrupa Hıristiyan toplumu mezhep kavgaları ile çalkalanırken, Osmanlı Hıristiyanları barış ve huzur içinde yaşıyorlardı. Çünkü Osmanlı İmparatorluğu, Hıristiyan halkı kilisenin suistimallerine karşı koruyordu. Bu nedenle Osmanlı Hıristiyanları Reform Hareketlerinden etkilenmemişlerdir.

Not

Bu durum, Osmanlı Devleti'nde dini hoşgörünün egemen olduğuna kanıt gösterilir.

ETKİNLİK - 4

Aşağıdaki cümlelerde boş bırakılan yerleri uygun kelimeler kullanarak doldurunuz.

1. Rönesans Hareketleri 'da başlamıştır.
2. Coğrafi Keşifler'den sonra sınıfı güçlenmiştir.
3. Avrupa'da Hareketleri sonrasında laik eğitime geçiş sağlanmıştır.
4. Coğrafi Keşifleri başlatan ülkeler ve 'dir.
5. Amerika kıtasının keşfi ile birlikte Maya, ve uygarlıkları ile ilgili bilgilere ulaşılmıştır.
6. İncil, Avrupa dillerinden ilk kez 'ya çevrilmiştir.
7. Kalvenizmin Fransa'da resmen tanınması Fermanı ile olmuştur.
8. Katolik mezhep birliği 'dan sonra bozulmuştur.
9. Reform sonrasında meydana gelen mezhep kavgaları savaşlarına dönüşerek Avrupa'ya yayılmıştır.
10. Almanya'da halkın, bağlı bulunduğu prensin seçtiği mezhebi seçebilme hakkı kazanması Antlaşması ile olmuştur.

Uyarı

Reform Hareketleri sonucunda okulların yönetimi kilisenin elinden alındı. Laik bir öğretim sistemi kuruldu.

E) AYDINLANMA ÇAĞI

1. AVRUPA'DA DÜŞÜNCE ALANINDAKİ GELİŞMELER

Skolastik düşüncenin hakim olduğu Ortaçağ Avrupası'nda kilise herkesin üstündeydi. Manevi hayatın yanında, dünya hayatı da kilise tarafından idare ediliyordu. Kiliseler ibadet yapılan yer olmanın yanı sıra birer ticarethaneydi. Bilim ise kilisenin söylediklerini doğrulama aracıydı. Bu dönemde batılı insan bilime, akla, tecrübeye değil, sadece kilisenin dogmalarına dayanmaktaydı.

Avrupa'da Rönesans ve Reform hareketleri ile modern düşünce oluşarak insan akli ön plana çıktı. Böylece skolastik düşünce sistemi yıkıldı, Ortaçağın dogmatik bilim anlayışı terk edildi. Bu gelişmeye paralel olarak, doğa ve fen bilimleri hızla gelişti. XVII. ve XVIII. yüzyılda felsefe ve bilim alanındaki gelişmeler Avrupa'nın aydınlanma çağına girmesine neden oldu. Bu gelişmelerin yaşandığı XVII. yüzyıla Akıl Çağı, XVIII. yüzyıla da Aydınlanma Çağı adı verildi.

Aydınlanma; aklın, bilimin ve özgür düşüncenin önündeki engelleri ortadan kaldıran düşünce şeklidir. Bu düşünce şekline göre aklın olumlu yönde kullanılması ile insanlık yararına bilgilere ve buluşlara ulaşılır. Aydınlanmacı düşünürler, insanın doğanın bir parçası olduğunu ve aklını kullanarak doğayı kavrayacağını savundular. Bu düşüncenin getirdiği çalışmalar Avrupa'da gözlem ve deneylere dayalı, yeni bilimsel gelişmelere neden oldu.

XVII. ve XVIII. yüzyıl düşünürleri, Avrupa'nın eşitsizlik üzerine kurulu toplumsal yapısını ve mutlakiyet anlayışına dayalı siyasi hayatını yazılarıyla eleştirdiler. Aydınlanmacı düşünürlerin yazıları, halkın toplumsal ve siyasi konularda bilinçlenmesine ve Avrupa'da ihtilallerin çıkmasına neden oldu. Bütün bu gelişmeler, Avrupa'da eşitlik esasına dayalı toplumsal yapının, siyasi alanda ise parlamenter sistemin ve demokrasinin gelişmesine de zemin hazırladı. Avrupa'da mutlakiyet yönetimleri yıkıldı. Meşrutiyete ve demokrasiye dayalı yönetim biçimleri ortaya çıktı. Kilise kurumunun devlet ve toplum üzerindeki etkisi zayıflayarak yönetimde din ve vicdan özgürlüğünü sağlamayı amaçlayan laiklik anlayışı gelişti. Aydınlanmacı düşünürlerin yazılarıyla yaygınlaştırdığı özgürlükçü düşünceler, Amerika Birleşik Devletleri'nin kuruluşunda ve Fransız İhtilali'nin çıkışında etkili oldu.

Akılcı ve aydınlanmacı düşünürlerin etkisiyle Avrupa'da bilimsel, siyasi ve toplumsal alanda görülen değişim, ekonomik gelişmeleri de etkilemiştir. Bilimsel alandaki gelişmeler, kol gücüne dayalı üretimden makine gücüne dayalı üretim biçimine geçilmesine neden olmuştur. Sanayi İnkılabı adı verilen üretim alanındaki değişim, Avrupa'da işçi sınıfı ve işçi hakları kavramlarının ortaya çıkmasına neden oldu. İşçi ve işveren sınıflarının çıkar çatışmalarına çözüm amaçlı olarak Aydınlanmacı düşünürler tarafından kapitalizm, liberalizm, sosyalizm ve komünizm gibi ekonomik ve siyasi akımlar ortaya çıktı.

XVII. ve XVIII. yüzyılda Avrupa'da ortaya çıkan düşünce akımları günümüz düşünce dünyasında da etkisini büyük ölçüde devam ettirmektedir.

Not

XVIII. yüzyıl Avrupası'nda düşünce ve bilim alanında meydana gelen gelişmeler Avrupa'nın içinde bulunduğu tarihi, siyasi, sosyal, kültürel, dini ve ekonomik şartların sonucunda ortaya çıkmıştır.

Uyarı

XVI. yüzyılın başlarından itibaren skolastik düşüncenin etkisini kaybetmesiyle ortaya çıkan coğrafi keşifler, rönesans ve reform hareketleri Avrupa'nın düşünce hayatında önemli gelişmelere neden oldu.

Uyarı

Rönesans hareketleriyle birlikte skolastik düşünce zayıfladı ve modern düşüncenin temelleri atıldı. Reform hareketleri ise kilise kurumu karşısında düşüncenin özgürlüğünü savunarak modern düşüncenin gelişmesine katkıda bulundu. Bunun sonucunda skolastik düşünce sistemi yıkıldı. XVII. yüzyılda Akıl Çağı, XVIII. yüzyılda ise Aydınlanma Çağı adı verilen düşünce akımı ortaya çıktı. Bilgiye ulaşmada ve bilgiyi kullanmada akıl, deney ve gözlem yöntemi ortaya çıktı.

Uyarı

Aydınlanmacı düşünürler akıl, deney ve gözlemi ön plana çıkararak Avrupa'da bilim ve teknolojik gelişmelerin önünü açtılar. Fizik, kimya, astronomi ve tıp gibi birçok alanda buluşlar gerçekleştirilerek insanın hayatını kolaylaştıran gelişmelerin ortaya çıkmasına katkı sağladılar.

2. AVRUPA'DA BİLİM ALANINDAKİ GELİŞMELER

XV. ve XVI. yüzyılda sanat alanında Rönesans'ı yaşayan Avrupa'da pozitif düşünceye paralel gelişmeler yaşanarak bilim ve teknoloji alanında ilerleme başladı. Bu gelişmelerle XVII. yüzyılda Avrupa'da bilimde Rönesans yaşandı.

Avrupa'da bilimin ilerlemesi Kopernik ile başladı. Kopernik, dünyanın güneş etrafında döndüğü teorisini ortaya attı. Galileo (Galileo) yaptığı çalışmalarla Kopernik'in teorilerini doğruladı. Bir başka bilim adamı Newton, yerçekimi kanununu buldu. Danis Papen ve James Watt buhar gücünü keşfederek, buharlı gemilerin yapılışına zemin hazırladılar.

Dager (Daguerre) fotoğraf makinesini, Edison elektriği, Mors telgrafı, Graham Bell telefonu, Pastör kuduz aşısını buldu. Röntgen, röntgen ışınlarını bularak röntgen makinesinin yolunu açtı. Tüm bu buluşlar insanlık tarihinin önemli gelişmeler kaydetmesini sağladı. Fen bilimlerindeki bu ilerleyiş teknolojik kalkınmada kullanılıncaya kadar Avrupa, Sanayi İnkılabı'nı başlattı.

Sanayi İnkılabı ile gelişen ekonomi, özel bir alanı oluşturdu. Adam Smith (Edim Simit), tüm ekonomik doktrinleri bir kitapta topladı. Descartes'in etkisi ile sosyal bilimlerde akılcı görüş benimsendi. Volter, J.J. Rousseau ve Montesque eserlerinde baskı ve zulme karşı yazılar yazarak, egemenlik kavramını açıkladılar.

ETKİNLİK - 5

Aşağıdaki açıklamaları okuyup uygun kutucuğu işaretleyiniz. Verilen bilgiler yanlışsa altındaki boşluğa doğrusunu yazınız.

Galileo ve icat ettiği teleskop

		Doğru	Yanlış
1.	XVI. yüzyılda gelişen Rönesans skolastik düşünceyi yıkmış, yerine yeni bir düşünce tarzı getirerek Bilim Rönesansı'na neden olmuştur.		
2.	Avrupa'da XVII. yüzyılda yapılan bilimsel çalışmalar sonucunda, bu dönem "Akıl Çağı" olarak nitelendirilmiştir.		
3.	Avrupa'da Rönesans ve Refom ile, dogmatik yaklaşım ve görüşler ön plana çıkmaya başlamıştır.		
4.	XVII. ve XVIII. yüzyıllarda Avrupa'da bilim alanında yaşanan gelişmeler, Sanayi İnkılabı'na ortam hazırlamıştır.		
5.	Osmanlı Devleti Avrupa'da yaşanan bilimsel ve teknik gelişmeleri yakından takip etmiştir.		
6.	Osmanlı Devleti Coğrafi Keşiflerden olumsuz yönde etkilenmiştir.		
7.	Kopernik, Galileo, Bacon ve Kepler, XVII. yüzyılda bilime yön veren bilim insanlarıdır.		

F) AVRUPA'DAKİ GELİŞMELERİN OSMANLI DEVLETİ'NE ETKİLERİ

Osmanlı Devleti XV. ve XVI. yüzyıllarda Avrupa'daki bilimsel gelişmelerin uzağında kaldı. Çünkü Osmanlı Devleti bu yüzyıllarda tıp, matematik ve astronomi gibi bilim dallarında Avrupa ülkelerinden ilerideydi. Teknik, mimarlık ve şehircilik alanlarında en parlak dönemini yaşıyordu. Bu yüzden Avrupa'daki gelişmeler Osmanlı ülkesinde etkili olmadı.

Coğrafi Keşifler Osmanlı Devleti'ni olumsuz yönde etkiledi. Avrupalılar, keşfetikleri ülkelerden bol miktarda altın ve gümüşü Avrupa'ya taşıdılar. Böylece Avrupa'nın refah düzeyi yükseldi. Keşfedilen ülkelerden Avrupa'ya taşınan değerli madenlerin Osmanlı ülkesine girmesi, akçenin değer kaybetmesine ve hızlı fiyat artışlarına (enflasyon) neden oldu. Coğrafi Keşifler sonucunda ticaret yollarının değişmesi, Osmanlı ülkesinden geçen ticaret yollarının önemini azalttı. Böylece gümrük gelirlerinde azalma ve ekonomik gerileme görüldü.

Avrupa devletleri Rönesans ve Reform hareketleri sonucu düşünce hayatında ve bilim alanında önemli gelişmeler sağladılar. Coğrafi Keşifler sayesinde zenginleştiler ve ekonomilerini güçlendirdiler. Osmanlı Devleti ise Avrupa'daki bilimsel ve teknik gelişmelere ayak uyduramadığı için gelişme yolundaki mesafe gittikçe açıldı.

Kuruluşundan XVI. yüzyıl sonlarına kadar sürekli gelişme ve ilerleme içinde olan Osmanlı Devleti'nde XVII. yüzyıldan itibaren bu ilerleme ve gelişmeler durdu. Devleti ayakta tutan kurumlarda bozulmalar görülmeye başladı. **Osmanlı Devleti'ndeki bu bozulmalar sonucunda birçok isyan çıktı ve bu isyanlar sorunların daha da büyümesine neden oldu. Bunlar:**

1. İstanbul İsyanları

Ele başıları yeniçeriler ve sipahilerdir.

- * Cülus bahşişlerini yeterli görmemeleri
- * Maaşların zamanında ödenememesi veya ayarı düşük paralarla ödenmesi
- * Bazı devlet adamları ve saray kadınlarının kıskırtmaları en önemli nedenlerdir.

III. Murat, II. (Genç) Osman, IV. Murat ve IV. Mehmet döneminde çıkan isyanlar en önemlileridir.

Örnek:

- I. Halkın ağır vergi yükü altında ezilmesi
- II. Devşirme sisteminin bozulması
- III. Ulufelerin ayarı düşük akçe ile ödenmesi
- IV. Tımarların adaletsiz dağıtılması

Yukarıdakilerden hangilerinin yeniçeri isyanlarının çıkmasında etkili olduğu savunulabilir?

- A) Yalnız II B) I ve II C) I ve III
D) II ve III E) II, III ve IV

Çözüm:

Yeniçerilere maaşlarının ayarı düşük akçe ile ödenmesi ve devşirme sisteminin bozulması yeniçeri isyanlarının nedenleri arasında yer almaktadır. Halkın ağır vergi yükü altında ezilmesi ve tımarların adaletsiz dağıtılması, Celali isyanlarına yol açmıştır.

Yanıt D

Uyarı

XVII. ve XVIII. yüzyıllar Osmanlı ekonomisi için bunalımlı dönemler olmuştur. Bunun nedenleri arasında içeride ve dışarıda özellikle Avrupa'daki gelişmeler önemli rol oynamıştır.

Sıra Sende

XVII. yüzyılda yaşanan Merkez (İstanbul) İsyanları'nda,

- I. Yeniçeri Ocağı'nın siyasal gücünün artması,
- II. başkentte huzur ve güven ortamının bozulması,
- III. yerel yöneticilerin halk üzerindeki baskısının artması

durumlarından hangilerinin, devlet otoritesinin sarsılmasında etkili olduğu savunulabilir?

- A) Yalnız I B) Yalnız II
C) I ve II D) II ve III
E) I, II ve III

Celali Ayaklanmaları

2. Celali İsyanları

Anadolu'da halk tarafından çıkarılan isyanlardır.

- * Tımar sisteminin bozulması
- * İltizam sisteminin yaygınlaşması
- * Vergilerin artırılması
- * Avarız vergisinin sürekli hale getirilmesi
- * Bazı devlet görevlilerinin hatalı tutumları
- * Yerel yöneticilerin adaletten uzaklaşarak haksız uygulamalarda bulunmaları bu isyanların en önemli nedenleridir.

Ayrıca o yıllardaki İran ve Avusturya savaşları da isyanların yaygınlaşmasına neden olmuştur.

Bu isyanlara; topraklarını terk eden (çifbozan) çiftçiler, dirliklerine el konulan tımarlı sipahiler, geleceklerinin belirsiz olduğunu ileri süren medrese öğrencileri (suhteler) ve görevden alınan leventler katılmıştır.

Bu isyanların en önemlileri; Deli Hasan, Karayazıcı, Kalenderoğlu ve Canbolatoğlu isyanlarıdır. Bu isyanlara Celali denilmesi, Yavuz Sultan Selim zamanında Yozgat (Bozok)'ta Celal isimli birinin çıkardığı isyanın daha sonraki yıllarda da terim olarak yerleşmesinden ileri gelmektedir.

Uyarı

Yavuz Sultan Selim döneminde Tokat civarında Bozoklu Celal adında bir sipahinin çıkardığı isyan daha sonra Anadolu'daki isyanların genel adı olmuştur.

Not

Celali İsyanları dini yönü olmayan, belirli bir düşünce temeline dayanmayan isyanlardır.

3. Eyalet İsyanları

Devlet otoritesinin zayıflaması nedeniyle yerli hanedanların önderliğini yaptığı isyanların başlıcaları: Yemen, Bağdat, Kırım, Eflak, Boğdan ve Erdel'deki isyanlardır.

Not

Devletin bu ayaklanmaları bastırmak için aldığı önlemler XVII. yüzyılda yapmaya çalıştığı islahatlardır.

Uyarı

XVII. yüzyılda Osmanlı Devleti'nde yaşanan isyanlar, devlet kurumlarındaki bozulmalar, savaşlarda hedeflenen başarının kazanılamaması devletin eski gücünde olmadığını gösteriyordu.

XVII. YÜZYIL ISLAHATLARI

Sadrazam Sokollu'nun ölümü ile yönetim, ordu ve maliye alanlarında başlayan aksama, kargaşa ve isyanlar, XVII. yüzyılda Osmanlı yönetimini bu alanlarda düzenleme yapmaya ve önlemler almaya yöneltti.

- * Bu dönem yöneticileri, aksama ve isyanların nedenlerini aramak, bunlara çare olarak devlet otoritesini sağlamak yerine, olaylara yüzeysel olarak bakmış, korku, baskı ve sindirme yöntemlerine başvurmuşlardır. (Bu yüzden çeşitli

alanlarda ıslahat adı altında yapılan girişimler kalıcı olamamış, geçici bir süre huzur ve güvenliği sağlamakdan öteye gidememiştir.)

- * Osmanlıların duraklamasının temel nedenlerinden biri olan Avrupa'daki gelişmeler göz ardı edilmiş, yapılan ıslahatlara batının etkisi yansımamıştır.
- * Devlet kendi tarih ve kültürünü örnek almıştır.

Amaç:

- * Bozulan merkezi otoritesini eski gücüne ulaştırarak iç bunalımları aşmak, dışardaki üstünlüğünü korumaktır.

XVII. Yüzyıl Islahatçıları

1. Kuyucu Murat Paşa:

Padişah I. Ahmet döneminde sadrazamlığa getirilerek, Anadolu'da çıkan celeri ayaklanmalarını bastırmakla görevlendirildi. Korku ve dehşet salıp, yüzbine yakın insanı haklı ya da haksız öldürterek devlet otoritesini sağladı. Fakat ayaklanmaların temel nedenleri üzerinde durulmadığından, ölümünden sonra Anadolu'da yeniden isyanlar çıktı.

2. II. (Genç) Osman (1618 - 1622):

Islahat konusunda ilk olumlu adımı atan padişah oldu.

- * Padişahların halktan bir kız ile evlenmesi geleneğini yeniden başlattı. (Bu uygulama ile sarayın halkla kopmuş olan bağlantısını kurmaya çalışmıştır)
- * Şeyhülislamın fetva verme yetkisi dışındaki yetkileri kısıtlandı.
- * Kul kökenli yöneticilerin yönetimdeki etkinlikleri azaltılmaya çalışıldı.
- * Erken ve zamansız bir kararla Yeniçeri Ocağı'nı kaldırmak istedi. Tecrübesizliği ve gençliği de buna eklenince başarılı olamadı. Yeniçerilerin ve çıkarı elden gidenlerin giriştiği isyan sonucu öldürüldü.

3. IV. Murat (1623 - 1640):

İstanbul'da güvenliği sağlamak amacıyla, içkiyi ve gece sokağa çıkmayı yasakladı. Emirlerine uymayanları şiddetle cezalandırarak güvenliği sağladı.

Anadolu'da da aynı şekilde hareket edilerek devlet ve memleket zorbaların elinden kurtarıldı.

Orduya çeki düzen verdi. Revan ve Bağdat seferleri ile başarı sağladı. Kasrı Şirin Antlaşması'nı imzaladı (1639).

Yönetimin aksayan yönlerini ve kargaşanın nedenlerini ortaya çıkarmak amacı ile devlet büyüklerinden raporlar istedi. Koçi Bey'in raporunu beğendi, fakat uygulamaya fırsat bulamadan öldü.

Kuyucu Murat Paşa

Kuyucu Murat Paşa Medresesi